

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí
(případová studie obcí Orlické Záhoří, Bartošovice,
Říčky)**

Kateřina Krčková

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kateřina Krčková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí (komparativní případová studie obcí Orlické Záhoří, Bartošovice, Říčky)

Název anglicky

Political aspects of management and development of the selected municipalities (case study of municipalities Orlické Záhoří, Bartošovice, Říčky)

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí. Výzkum bude zaměřen na vybrané obce Orlické Záhoří, Bartošovice a Říčky ležící v Královéhradeckém kraji (okres Rychnov nad Kněžnou). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obcí. 2. Identifikovat aktéry politického procesu ve vybraných obcích (lokální politické subjekty, zájmové skupiny a podobně). 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místních samospráv v oblasti rozvoje obce. Analyzovat vybrané investiční akce obecních samospráv.

Metodika

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení [Balík 2005: 166-167]. Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako komparativní případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Orlické Záhoří, Bartošovice, Říčky, samospráva, rozvoj obce, rozpočet obce, spolek, volební strana, komunální volby.

Doporučené zdroje informací

- Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.
- Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.
- Bernard, J. (ed.). Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010.
- Bernard, J. (ed.). Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011.
- Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010.
- Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.
- Mouritzen, P. E.; Svava, J. H. Leadership at the Apex: Politicians and Administrators in Western Local Governments. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2002.
- Peková, J. Finance územní samosprávy: Teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer, 2011.
- Rektořík, J.; Šelešovský, J. Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. Brno: Masarykova univerzita, 1999.
-

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 4. 3. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí (komparativní případová studie obcí Orlické Záhoří, Bartošovice, Říčky) jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a odborné konzultace, které mi pomohly při zpracování mé diplomové práce. Ráda bych poděkovala všem respondentům za jejich vstřícnost a ochotu při poskytování rozhovorů a v neposlední řadě rodině za podporu.

Politické aspekty řízení a rozvoje vybraných obcí (komparativní případová studie obcí Orlické Záhoří, Bartošovice, Říčky)

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá řízením a rozvojem tří malých obcí v Královéhradeckém kraji. Práce je komparativní případovou studií. Byly analyzovány sousedící obce Orlické Záhoří, Bartošovice v Orlických horách a Říčky v Orlických horách. Cílem práce bylo porovnat a vyhodnotit postoje starostů a dalších představitelů obcí k řízení a rozvoji municipalit. Práce se skládá ze dvou hlavních částí. Teoretická část práce představuje literární rešerši, jenž vymezuje základní pojmy vztahující se k řízení a rozvoji obcí v České republice. Praktická část je věnována základní charakteristice komparovaných obcí a vyhodnocení výsledků zjištěných prostřednictvím financování obcí a analýzy hospodaření.

Klíčová slova: Orlické Záhoří, Bartošovice, Říčky, samospráva, rozvoj obce, rozpočet obce, spolek, volební strana, komunální volby.

Political aspects of management and development of the selected municipalities (case study of municipalities Orlické Záhoví, Bartošovice, Říčky)

Abstract

The dissertation deals with the management three small municipalities in the of Hradec Králové region. Dissertation a comparative case study. There were analyzed neighbouring municipalities Orlické Záhoví, Bartošovice v Orlických horách and Říčky v Orlických horách. Target of dissertation is comparison and attitude evaluation of mayors and other representatives of the municipalities to the management and development of local governments. Dissertation consists of two main parts. Theoretical part of dissertation presents literary search which defines the basic concepts related to the management and development of municipalities in the Czech Republic. Practical part is devoted to the basic characteristics of the comparated municipalities and to the evaluation of the results found through the financing of the municipalities and the analysis of the economy.

Keywords: Orlické Záhoví, Bartošovice, Říčky, self - government, development of municipality, municipal budget, community, political party, local election.

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	16
3.1 Vymezení veřejné správy	16
3.2 Obecní samospráva	16
3.2.1 Typologie komunálního uspořádání	16
3.2.2 Obec	17
3.2.3 Velikost obcí a lokální rozvoj.....	17
3.2.4 Občané obce.....	19
3.2.5 Působnost obce	19
3.3 Orgány obce	19
3.4 Rozpočet, rozpočtový proces a majetek obce	24
3.4.1 Rozpočet	24
3.4.2 Rozpočtový proces.....	25
3.4.3 Majetek obcí	25
3.4.4 Rozpočtové určení daní v ČR	26
3.5 Místní akční skupiny a svazky obcí	27
3.5.1 Místní akční skupiny.....	27
3.5.2 Svazky obcí.....	28
4 Praktická část	29
4.1 Rozhodování v obci.....	29
4.2 Základní charakteristika zvolených obcí.....	30
4.3 Obec Bartošovice v Orlických horách	31
4.4 Obec Orlické Záhोří.....	33
4.5 Obec Říčky v Orlických horách.....	36
4.6 Sociometrická charakteristika	38
4.6.1 Počet obyvatel v obcích	38
4.6.2 Shrnutí sociometrických ukazatelů.....	42
4.7 Analýza řízení, hospodaření a financování vybraných obcí	42
4.7.1 Hospodaření a rozpočet v obci Bartošovice	43
4.7.2 Hospodaření a rozpočet v obci Orlické Záhोří.....	49
4.7.3 Hospodaření a rozpočet obce Říčky	57
5 Výsledky a diskuse	65

6 Závěr	74
7 Seznam použitých zdrojů	76
8 Přílohy	79

Seznam obrázků

Obrázek 1: Tok prostředků do rozpočtu obcí.....	25
Obrázek 2: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní 2013-2015	27
Obrázek 3: Historické panorama Kronstadtu / Orlického Záhoří	35
Obrázek 4: Mapa obce Orlického Záhoří s popisem historických částí (Bedřichovka, Trčkov, Zelenka, Jadrná, Kunštát, Černá Voda).....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1: Velikostní třídy obcí podle počtu obcí a počtu obyvatel	18
Tabulka 2: Počet členů zastupitelstva podle počtu obyvatel v obci.....	20
Tabulka 3: Typologie starostů.....	22
Tabulka 4: Vývoj počtu obyvatel v Bartošovicích v letech 1869-2011	39
Tabulka 5: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Bartošovice v letech 2013-2017	39
Tabulka 6: Vývoj počtu obyvatel v Orlickém Záhoří v letech 1869-2011	40
Tabulka 7: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Orl. Záhoří v letech 2013-2017	40
Tabulka 8: Vývoj počtu obyvatel v Říčkách v letech 1869-2011	41
Tabulka 9: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Říčky v letech 2013-2017	41
Tabulka 10: Rozpočet obce Bartošovice v letech 2011-2016 (uvedeno v tis. Kč)	43
Tabulka 11: Druhé členění příjmů v obci Bartošovice v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.).....	46
Tabulka 12: Druhé členění výdajů v obci Bartošovice v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.).....	47
Tabulka 13: Rozpočet obce Orlické Záhoří v letech 2011-2016 (uvedeno v tis. Kč).....	49
Tabulka 14: Druhé členění příjmů v obci Orlické Záhoří v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.).....	53
Tabulka 15: Druhé členění výdajů v obci Orlické Záhoří v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.).....	55
Tabulka 16: Rozpočet obce Říčky v letech 2011-2016 (uvedeno v tis. Kč).....	58
Tabulka 17: Druhé členění příjmů v obci Říčky v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.).....	61
Tabulka 18: Druhé členění výdajů v obci Říčky v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.).....	62
Tabulka 19: Druhé členění příjmů a výdajů v obcích v letech 2011-2016 na 1 obyvatele (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)	66

Seznam grafů

Graf 1: Iniciativa k investiční akci v obcích (v %)	29
Graf 2: Iniciativa k investiční akci dle velikosti obcí (v %)	30
Graf 3: Vývoj počtu obyvatel v Bartošovicích v letech 1869-2011	39
Graf 4: Vývoj počtu obyvatel v Orlickém Záhoří 1869-2011	40
Graf 5: Vývoj počtu obyvatel v Říčkách 1869-2011	41

Graf 6: Rozpočet obce Bartošovice v letech 2011-2016	43
Graf 7: Rozpočet obce Orlické Záhvoří v letech 2011-2016.....	50
Graf 8: Rozpočet obce Říčky v letech 2011-2016.....	58
Graf 9: Iniciativa k investičním akcím v obcích (v %).....	67
Graf 10: Předjednání investic na pracovním jednání zastupitelstva (v %).....	68

1 Úvod

Územní samospráva s komunální politikou nabyla v České republice svého významu v roce 1990. Po dlouhých letech totalitního režimu a vlády prakticky jedné strany na všech úrovních se mohli sami občané rozhodnout, kdo je bude názorově a programově zastupovat v řízení státu, krajích i obcích. Hlavním hlediskem se na komunální úrovni nestala tolik politická příslušnost, jako osobní znalost kandidátů a důvěra v jejich schopnosti k řešení místních, jim známých konkrétních problémů.

Volební kampaň do zastupitelstev obcí probíhá s ohledem na místní specifika, obecně ale není provázena většími předvolebními střety a vyhraněnými diskuzemi. Občané zde cítí větší vlastní zodpovědnost za chod sídla, ve kterém žijí.

Zastupitelstvo obce má tedy poměrně silný mandát, kterým zodpovídá přímo konkrétním občanům, se kterými jsou zastupitelé v těsném kontaktu s přímou a rychlou reflexí za své kroky a rozhodnutí.

Hlavními cíli obecních zastupitelstev je zajištění trvalého rozvoje a chodu obcí při udržení životní úrovně a občanské obslužnosti všech občanů za podmínky dlouhodobě vyrovnaného rozpočtu. V dnešní době je také důležitým kritériem hodnocení hospodaření na úrovni obcí, čerpání financí z podpůrných fondů ČR a Evropské unie.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Předmětem diplomové práce je problematika řízení, hospodaření a rozvoje malých obcí. Výzkum je konkrétně zaměřen na obce Orlické Záhoří, Bartošovice v Orlických horách a Říčky v Orlických horách, ležící v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji. Cílem práce je posoudit možnosti vybraných obcí směrem k ovlivnění jejich financování a hospodaření. Dále komparovat a vyhodnotit postoje starostů, jako představitelů obcí k současnému modelu řízení a rozvoje místních samospráv.

V rámci řešení práce jsou stanoveny následující dílčí cíle:

- 1) Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obcí.
- 2) Identifikovat aktéry politického procesu ve vybraných obcích.
- 3) Definovat charakter rozhodovacího procesu místních samospráv v oblasti rozvoje obcí.
- 4) Analyzovat vybrané investiční akce obecních samospráv.

Obce byly vybrány pro specifika, spojená především s jejich polohou. Nacházejí se v sudetské části východních Čech při hranicích s dnešním Polskem, oddělené od okolních sídel na našem území vysokými hřebeny Orlických hor. Díky izolovanosti, drsným klimatickým podmínkám a mnohonárodnostnímu složení byl rozvoj obcí historicky utvářen jinak, než se tomu dělo ve většině obcí v regionu.

Práce by měla mimo jiné odpovědět na výzkumnou otázku, zda je hlavním hybatelem rozvoje vybraných obcí starosta. Dosavadní výzkumy tento předpoklad u malých obcí spíše potvrzují. (Kopřiva, Čopík, Čmejrek 2017; Bernard a kol. 2011)

Při zpracování diplomové práce autorka vycházela z bakalářské práce Samospráva, hospodaření a rozvoj obce Orlické Záhoří, zpracované pod vedením Ing. Jana Čopíka a obhájené dne 30. 5. 2016 na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze, kterou zároveň touto diplomovou prací rozšířila o komparaci s vybranými obcemi Říčky a Bartošovice.

2.2 Metodika

Komunální politiku je možné zkoumat ze dvou pohledů. První pohled je tzv. pohled shora, který nebere příliš ohled na místní specifika a na komunální politiku nahlíží jako na nejnižší úroveň politického celku. Druhý pohled se naopak řídí výrokem, že komunálních

politik je tolik, kolik je obcí. Ve většině případů se pro tuto metodu využívá jednotlivých případových studií. Na základě těchto studií je následně sestavováno zobecňující tvrzení. (Balík 2005: 166-167)

K vypracování diplomové práce byl použit druhý pohled. A to ten, který pohlíží na komunální politiku zdola. Snaží se zohledňovat různorodost obcí a místní specifika politického procesu. V této práci je to specifická a různorodost malých obcí v oblasti jejich rozvoje, řízení a hospodaření. Za malé obce jsou v této práci pokládány obce do 1 700 obyvatel, jak je kategorizuje Petr Jüptner, jenž o nich hovoří jako o „nejmenších“ obcích. (Jüptner 2004: 83) Práce je komparativní případovou studií tří obcí. Menší výzkumný vzorek umožňuje intenzivnější a podrobnější studium.

Obce byly zvoleny záměrně na základě totožných charakteristik, jež jsou představeny v praktické části práce. Komparované obce se nachází v okrese Rychnov nad Kněžnou, což je i okres, ve kterém žije autorka práce.

V diplomové práci byly použity dvě základní techniky sběru dat. Technika dotazování pomocí polostrukturovaných rozhovorů a studium dokumentů. Technika polostrukturovaných rozhovorů posloužila jako prvotní zdroj kvalitativních dat. Rozhovory byly realizovány se třemi starosty, jako představiteli vybraných obcí. Dotazovaní mají mnoholeté zkušenosti a v rámci této diplomové práce vystupují jako experti na danou problematiku. V případě obce Orlické Záhoří se jednalo o rozhovor se starostou obce Vojtěchem Špinlerem. V případě obce Bartošovice byl v rámci rozhovoru dotazován starosta Kostas Kotanidis. V Říčkách byl dotazován starosta Jaroslav Kuchta. Rozhovory probíhaly ve více kolech, nejdříve byly zjišťovány základní informace o obci, jejím hospodaření a financování. Posléze byly tyto informace dále upřesňovány a rozšiřovány. Seznam pokládaných otázek pro rozhovory je součástí přílohy č. 1. Předností techniky polostrukturovaných rozhovorů je možnost klást kromě předem naformulovaných dotazů i otázky doplňující a reagovat tak na vzniklou situaci a udávat směr rozhovoru. Doplňující otázky rozvíjejí a upřesňují odpovědi na základní otázky. Nevýhodou může být, že jde o časově náročnou techniku. Výroky představitelů obcí týkající se problematiky financování a hospodaření byly komparovány s veřejně dostupnými údaji a daty z webového portálu MONITOR (specializovaný informační portál Ministerstva financí ČR). Tento portál zpřístupňuje veřejnosti účetní a rozpočtové informace ze všech úrovní samosprávy a státní správy. Informace, zde prezentované, pocházejí ze systému Státní pokladna (IISPP – Integrovaný informační systém státní pokladny) a Centrálního systému účetních informací

(CSÚIS), jsou čtvrtletně aktualizovány. MONITOR zajišťuje i zveřejňování účetních závěrek organizačních složek státu podle § 21 a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Všechna data o financování obcí a jejich hospodaření jsou tady přehledně strukturována. Pro potřeby analýzy řízení, hospodaření a rozvoje vybraných obcí byly použity i dokumenty poskytnuté vedením obcí, jako například zápisy z dílčích přezkoumávání hospodaření obcí, návrhy rozpočtů, závěrečné účty obcí nebo přehledy získaných dotací. A dále data ze serveru Českého statistického úřadu. Na základě těchto dat vznikla zejména demografická charakteristika obcí. Oficiální webové stránky porovnávaných obcí byly také prospěšným zdrojem informací.

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení veřejné správy

Stát je nositelem veřejné moci, může z ní svým rozhodnutím přenechat část jiným subjektům nestátního charakteru. Územní samospráva se takto v tomto smyslu spolupodílí na výkonu tzv. zbývající veřejné moci, jenž je tou částí veřejné moci, která zbývá mimo státní moc. Posláním obecní samosprávy je realizace vlastní samosprávné moci. Obec při výkonu samosprávy spravuje vlastně sama sebe. (Balík, 2009:11)

Způsob spravování a řízení určitého celku, kdy konkrétní subjekt o některých otázkách může rozhodovat autonomním způsobem sám, se nazývá samosprávou. Jejím opakem je výkon správy, kdy o těchto otázkách rozhoduje vnější subjekt. (Bernard a kol., 2011: 11)

3.2 Obecní samospráva

Vedle státní správy tvoří samospráva druhé nejvýznamnější odvětví veřejné správy a je součástí veřejné moci. Je vykonávána vlastním jménem, vlastními prostředky a na vlastní odpovědnost. Samospráva je veřejná správa vykonávaná činiteli odlišnými od státu, ale aprobovanými státem. (Koudelka, 2007: 19)

Výhodou samosprávy je, že je poblíž spravovanému subjektu, zná jeho místní specifika a může rychleji reagovat na jeho potřeby nižšími náklady než vnější a centrální řízení. Samosprávu dělíme na územní a zájmovou. Územní samospráva historicky pracovala v rámci obcí, okresů a zemí, v současné době existuje v České republice obecní a krajská samospráva.

Česká republika je mezi evropskými zeměmi neobvyklá tím, že i malé venkovské obce, tvořené jednou vsí, mají svůj rozpočet, se kterým samostatně hospodaří, a svou demokraticky volenou samosprávu. Většina ostatních evropských zemí v průběhu dvacátého století sloučila malé obce do větších jednotek. (Bernard a kol., 2011: 11)

3.2.1 Typologie komunálního uspořádání

Obecní samosprávu je možné rozlišovat podle různých kritérií. Např. typologie P. E. Mouritzena a J. H. Svary, která se zaměřuje na pozici starosty v rámci vnitřního uspořádání municipalit. Mouritzen a Svava popisují rozdělení na čtyři typy komunálního uspořádání. Systém silného starosty, kdy zde přímo volený starosta ovládá většinu v zastupitelstvu

a disponuje rovněž většinou exekutivní pravomoci. Systém vůdce výboru, kdy jedna osoba – ne nutně starosta – je jasným politickým vůdcem obce, o exekutivní pravomoci se dělí s kolektivním orgánem, nad zastupitelstvem může i nemusí mít kontrolu. Systém kolektivního vedení, kde má exekutivní pravomoci v rukou kolektivní orgán, jehož členy jsou volení členové zastupitelstva. Systém manažerského výboru, kde jsou všechny exekutivní funkce v rukou profesionální administrativy, starosta má jen reprezentativní pravomoci. (Mouritzen, Svara 2002)

V České republice je uplatňován systém kolektivního vedení, exekutivním kolektivním orgánem voleným zastupiteli z vlastních řad je rada obce. Především v obcích, kde se rada nevolí (tj. obce s méně než 15 zastupiteli) se faktické uspořádání může blížit systému silného starosty případně systému vůdce výboru (pravomoci, které by měla rada, se dělí mezi starostu a zastupitelstvo). Mezi obce, kde není volena rada, patří rovněž naše komparované obce.

3.2.2 Obec

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obce jsou veřejnými korporacemi, které zodpovídají za svůj vlastní majetek. Obce rovněž vystupují v právních a jiných vztazích svým jménem a nesou za to odpovědnost. Obec se tedy vyznačuje třemi základními znaky, kterými jsou území, občané a působnost.

3.2.3 Velikost obcí a lokální rozvoj

V ČR se nachází několik tisíc malých venkovských obcí, pokud vyloučíme ty, které leží v bezprostřední blízkosti měst, je to více než 4600 obcí. V obcích, ve kterých žije méně než 2000 obyvatel je to téměř 2,7 milionu obyvatel, tedy o trochu více než pětina české populace. Za úspěšně rozvinutou venkovskou obec je možno pokládat takové sídlo, jež poskytuje dostatečný počet kvalitních ekonomických možností, nebo jeho poloha a dopravní spojení umožňuje snadným způsobem dojíždět za těmito příležitostmi, je populačně stabilní nebo rostoucí, její věková struktura je vyvážená, je vybavena službami umožňujícími uspokojovat hlavní potřeby uvnitř sídla, například základní nákup, volnočasové aktivity..., je vhodně urbanisticky řešena, esteticky příjemná a nabízí zdravé a udržitelné životní prostředí, existuje v ní rozvinuté veřejné či sportovní dění a jejíž občané tvoří fungující lokální komunitu. (Bernard 2010: 11-21)

Na území ČR je značně roztržštěná sídelní struktura a jsou zde významné rozdíly ve velikostech jednotlivých obcí. Pro vymezení venkovských obcí se především používají tři přístupy. První je založen na počtu obyvatel sídla, kde je podle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. mezní hranice pro venkovskou obec 3 000 obyvatel. Druhý udává formální hledisko, které uvádí, že venkovem jsou sídla, která nejsou městy. Umožnil to zákon č. 234/2006 Sb., který rehabilitoval historická města bez ohledu na počet obyvatel a jiné podmínky. Třetí vyčleňuje sídla podle hustoty zalidnění, kdy je za venkovský prostor v České republice považován prostor s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel na 1 km². (Čmejrek a kol., 2009: 9-10)

Tabulka 1: Velikostní třídy obcí podle počtu obcí a počtu obyvatel

Velikostní třídy obcí	Počet obcí		Počet obyvatel	
	<i>abs.</i>	%	<i>abs.</i>	%
Do 199	1 455	23,3%	180 685	1,7%
200-499	2 001	32,0%	651 677	6,2%
500-999	1 369	21,9%	962 432	9,2%
1000-1999	745	11,9%	1 038 124	9,9%
2000-4999	412	6,6%	1 250 829	11,9%
5000-9999	140	2,2%	960 028	9,1%
10000-19999	68	1,1%	950 621	9,0%
20000-49999	43	0,7%	1 252 935	11,9%
50000 a více	20	0,3%	3 265 088	31,1%
Celkem ČR	6 253	100,0%	10 512 419	100,0%

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (Malý lexikon obcí ČR 2014)

Malé venkovské obce jsou součástí většího geografického celku a jejich možnosti rozvíjet se přirozeně jsou do značné míry závislé na regionálních charakteristikách. Od malých obcí ležících v oblastech s koncentrovanými hospodářskými problémy, nelze jednoduše očekávat, že se pouze vlastním úsilím stanou centry nabízejícími dostatečné množství kvalitních pracovních příležitostí. Další silnou determinantou rozvojových možností malých obcí jsou politické priority na národní i regionální úrovni, díky kterým se rozhoduje o územním přerozdělování dotačních prostředků a rozpočtovém určení daní. Obce disponují vlastní samosprávou, k jejímž podstatným úkolům patří pečovat o všestranný místní rozvoj, jsou vybaveny rozpočtem, se kterým hospodaří v samostatné působnosti, vnitřními rozvojovými potenciály, které mohou spočívat v jejich přírodním i sociálním

prostředí. Zpravidla k nejdůležitějším místním aktérům, kteří vnitřní potenciály obce mohou mobilizovat, patří právě členové obecní samosprávy. (Bernard 2010: 11)

Pojem rozvoj má výrazně hodnotící ráz. Zajišťování či dosahování rozvoje je pokládáno za žádoucí, zatímco stagnace, či dokonce úpadek jsou stavy nežádoucími. Nejčastěji se pod pojmem rozvoj chápe pohyb žádoucím směrem, pozitivní vzestup či růst, obecně pozitivní sociální změna. (Bernard 2010: 17)

3.2.4 Občané obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Občané obce po dosažení 18 let mají právo volit a být voleni v komunálních volbách. Mohou hlasovat v místním referendu, nahlížet do zápisů a vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva a k návrhu obecního rozpočtu a závěrečného účtu, stejně jako nahlížet do zápisů a usnesení z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, komisí a výborů. Mohou předkládat orgánům obce podněty, návrhy a připomínky. (§ 16 zákon č. 128/2000 o obcích)

3.2.5 Působnost obce

Obce vykonávají záležitosti buď v samostatné, nebo přenesené působnosti. Samostatná působnost obce se pojí s věcmi, jenž se týkají přímo zájmů občanů či obce. Do samostatné působnosti mohou zasahovat orgány krajů a státní orgány, a to pouze v případě, který stanoví zákon. Na základě zákona je omezen i rozsah samostatné působnosti. Obec může ukládat povinnosti k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku obecně závaznou vyhláškou v samostatné působnosti. Obec si většinou sama stanovuje, co může narušit veřejný pořádek v obci nebo být v nesouladu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, co je možné vykonávat jen na místech, stanovených obecně závaznou vyhláškou, nebo určit, že na stanovených veřejných prostranstvích v obci jsou některé činnosti zakázány. (Balík 2009: 65)

3.3 Orgány obce

Zastupitelstvo

Zastupitelstvo je důležitým orgánem obecní samosprávy, v obecních volbách jsou do jeho řad voleni zástupci přímo občany obce. Na počtu obyvatel obce závisí počet

zastupitelů. Ze svých řad volí zastupitele starostu, místostarostu a radu obce. Představuje orgán samosprávy, který rozhoduje v oblasti samostatné působnosti obce. Zastupitelstvo má pravomoc například schvalovat územní plán, program rozvoje obce, rozpočet obce, rozhodovat o nákupu a prodeji nemovitostí, o darech a dotacích aj.

Zastupitelstvo může jako své iniciativní a kontrolní orgány vytvořit výbory, vždy musí zřídit výbor finanční a kontrolní. Zastupitelstvo se schází dle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Je usnášeníschopné, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 51-52)

Tabulka 2: Počet členů zastupitelstva podle počtu obyvatel v obci

Počet obyvatel obce, města nebo městské části	Možný počet členů zastupitelstva
do 500	5-15
nad 500, do 3 000	7-15
nad 3 000, do 10 000	11-25
nad 10 000, do 50 000	15-35
nad 50 000, do 150 000	25-45
nad 150 000	35-55

Zdroj: §68 zákona č. 128/2000 o obcích

Rada

Rada obce podléhá zastupitelstvu, je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti. Jestliže tak stanoví zákon, rada obce může rozhodovat i ve věcech přenesené působnosti obce. V obcích, kde se rada obce nevolí, její pravomoci vykonává starosta, a to s výjimkou věcí zákonem svěřených zastupitelstvu obce. (§ 102 zákon č. 128/2000 o obcích)

Členy rady obce jsou starosta, místostarosta (místostarostové) a další radní, kteří jsou voleni z řad členů zastupitelstva obce. Rada obce musí mít lichý počet, a to pět, sedm, devět nebo jedenáct členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Pokud má zastupitelstvo obce méně než 15 členů, rada obce se nevolí. Jestliže dojde k odvolání starosty nebo místostarosty z jejich funkce, nebo pokud se této funkce vzdají, přestávají být členy rady obce. Klesne-li počet členů rady obce v průběhu funkčního období

pod pět a při příštím zasedání zastupitelstva obce tento počet nebude zpět doplněn na pět, přechází pravomoc na zastupitelstvo obce, které může rozhodování o věcech obce delegovat na starostu obce. (Balík 2009: 72)

Rada je usnášení schopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech členů rady. Platnost rozhodnutí nebo usnesení musí být odsouhlasena nadpoloviční většinou všech členů. Schůze rady obce se konají dle potřeby, jsou neveřejné, zákon nestanovuje periodu scházení rady. Rada může k jednotlivým bodům jednání přizvat jiného člena zastupitelstva obce, popř. i jiné osoby. O průběhu schůze rady se pořizuje zápis, který je podepsán starostou spolu s místostarostou nebo jinými radními.

Mezi povinnosti rady obce patří mimo jiné připravovat návrhy pro jednání zastupitelstva obce a kontrolovat plnění přijatých usnesení.

Radě obce je vyhrazeno (příklad):

- zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce;
- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti;
- stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a rušit odbory a oddělení obecního úřadu;
- projednávat a řešit návrhy, podněty a připomínky předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce;
- zřizovat a rušit podle potřeby komise rady obce, jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy;

O záležitostech, které patří do samostatné působnosti obce a nejsou vyhrazeny přímo zastupitelstvu obce, rozhoduje rada obce. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 43-45)

Starosta

V malých obcích existuje podpůrný administrativní aparát pouze v minimálním rozsahu a starosta tak kromě exekutivní role plní také významnou úlohu administrativní. Role starosty je na rozdíl od řadových zastupitelů velmi osobitá. Je to především starosta, kdo rozhoduje o podobě fungování samosprávy.

Starostovi je vyhrazeno (například):

- odpovídat za brzké objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok;

- plnit úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírat a ukončovat pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanovit jim plat podle zvláštních předpisů;
- po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech;
- zabezpečovat výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu;
- odpovídat za informování veřejnosti o činnosti obce;

Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 45,46)

Nejdůležitějším aktérem samosprávy je starosta, který představuje lokálního leadera. Výkon jeho role může silně determinovat fungování celé samosprávy. Pro úspěšné rozvojové dění v obci může být důležitá jeho schopnost strategického uvažování a hledání možných rozvojových cílů a způsob jejich prosazování. Všechny tři roviny rozvojových potenciálů jsou navzájem provázané. Výkon role starosty ovlivňuje možnosti celé samosprávy, naopak samospráva může působit jako podněcující činitel občanských aktivit. (Bernard a kol., 2011: 27,31)

Tabulka 3: Typologie starostů

Výkon moci	Kooperativní	Vizionář	Facilitátor konsenzu
	Autoritářský	"City Boys"	Protektor
		Strategický leadership	Reproduktivní leadership
		Orientace leadershipu	

Zdroj: Getimis a Hlepas, Bernard a kol. 2011: 29

Starosta označen jako:

Vizionář – kombinuje úsilí o strategické jednání a důraz na plánované změny s otevřeným kooperativním postojem vyzývajícím k participaci

Facilitátor konsenzu – je kooperativní, ale uvažuje méně strategicky

„City Boss“ – kombinuje strategický výkon moci s důrazem na autoritářské řízení úřadu

Protektor – trvá na hierarchickém řízení, nevytváří rozvojové vize a strategie

Role starostů malých obcí se od role starostů měst především liší typem a rozsahem agendy, institucionální kapacitou, kterou mají k dispozici. V malých obcích jsou starostové více odkázáni sami na sebe. Getimisovu a Hlepasovu typologii vycházející z politických hodnot a postojů lze aplikovat i v podmínkách malých obcí. (Bernard a kol. 2011: 29)

Pokud dojde k případu, že je starosta ze své funkce odvolán nebo se funkce vzdává a nedojde-li k následovnému zvolení nového starosty, vykonává jeho kompetenci až do zvolení nového starosty místostarosta, kterého stanovilo zastupitelstvo obce, aby zastupoval obec. Na základě zvláštních zákonů zřizuje starosta pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány obce, jmenuje a odvolává jejich členy. Pro prokázání zvláštní odborné způsobilosti osoby, která je v čele zvláštního orgánu obce platí podobně ustanovení zvláštních právních předpisů upravujících toto prokázání pro úředníky územních samosprávních celků. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010: 45-46)

Obecní úřad

V čele obecního úřadu stojí starosta. Dalšími představiteli jsou místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu, pokud je tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Rada obce může zřizovat pro jednotlivé úseky činnosti obecního úřadu oddělení a odbory, do nichž jsou začleněni zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. V současné době není povinnost úřad členit na odbory, a to ani v obcích s pověřeným obecním úřadem. (Balík 2009: 77)

Obecní úřad v oblasti samostatné působnosti:

- snaží se plnit úkoly, které mu uložila rada obce nebo zastupitelstvo obce;
- pomáhá komisím a výborům v jejich činnosti;
- rozhoduje v případech stanovených zákonem o obecním zřízení nebo zvláštním zákonem.

Obecní úřad rovněž vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce. V obcích s rozšířenou působností a v obcích s pověřeným

obecním úřadem je zřízena funkce tajemníka obecního úřadu, který je zaměstnancem obce. Tajemník obecního úřadu je zodpovědný starostovi za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010: 47)

3.4 Rozpočet, rozpočtový proces a majetek obce

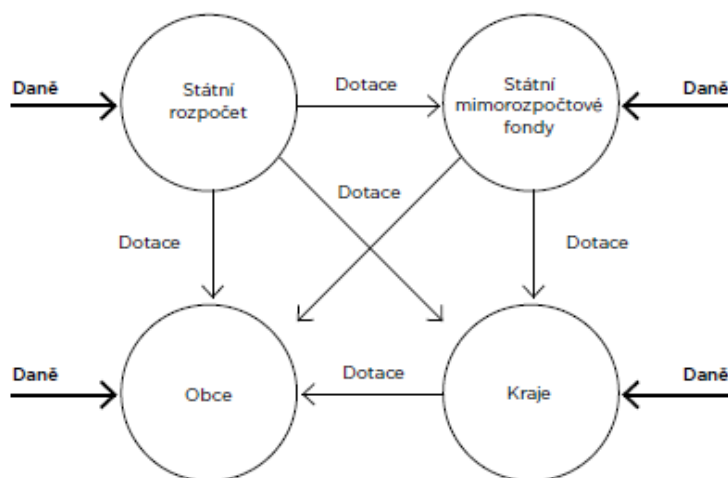
3.4.1 Rozpočet

Rozpočet je základním klíčovým nástrojem financování potřeb obcí a zabezpečení rozvoje obcí na základě schválených rozvojových koncepcí, které schvalují zastupitelstva obcí. Rozpočtová skladba určuje strukturu příjmů a výdajů obcí (vyhláška č. 323/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Rozpočet se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. V České republice se návrh rozpočtu sestavuje na běžný kalendářní rok, který je současně rozpočtovým rokem. Obecní rozpočty mají tři základní funkce: rozhodovací, kontrolní a řídicí. (zákon č.250/2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Rozpočet obce je veřejný a obec je posuzována jako samostatný ekonomický subjekt. Rozpočet se sestavuje s výjimkou malých obcí ve dvojí podobě, a to jako běžný a kapitálový rozpočet. Běžný rozpočet jako bilance běžných příjmů a výdajů, kam se zahrnují položky, které se každý rok opakují a slouží k zajištění provozu. Kapitálový rozpočet zahrnuje položky investičního charakteru. Běžný rozpočet by měl být sestavován jako vyrovnaný, případně přebytkový. Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit: finančními prostředky z minulých let, smluvně zabezpečeným úvěrem nebo půjčkou, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů ÚSC. (Žehrová, 2014: 27-30)

Především v malých obcích chybí administrativní, technické a kvalifikační předpoklady, aby mohli jejich představitelé zvládat náročné úkoly vyplývající z decentralizace veřejné správy. Obce se postupně učí využívat poradenské činnosti specializovaných firem, je to však mnohdy finančně náročné. Tento problém se odráží v neschopnosti financovat v obci náročné investice, a proto mnohdy nedochází k potřebnému rozvoji. Především proto se obce snaží čerpat dotace například od státu, kraje či Evropské unie. (Peková, 1997: 39)

Obrázek 1: Tok prostředků do rozpočtu obcí

Zdroj: <http://www.transparency.cz/pruvodce-komunalnimi-rozpocty/>

3.4.2 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces zahrnuje činnosti municipiálních orgánů jak volených, tak výkonných spojené se sestavováním rozpočtu od návrhu po jeho schválení. Samostatné etapy rozpočtového procesu představují: sestavení návrhu příslušného veřejného rozpočtu, jeho následné projednání a schválení, hospodaření podle rozpočtu během rozpočtového období a kontrolu plnění rozpočtu, a to průběžně během rozpočtového období, nebo následovně po ukončení rozpočtového období.

Práce související se sestavováním návrhu veřejného rozpočtu se zahajují většinou půl roku před počátkem nového rozpočtového období. Nejkomplikovanější na sestavení návrhu rozpočtu je etapa rozpočtového procesu. Za sestavení návrhu příslušného rozpočtu je odpovědný příslušný orgán – finanční odbor. Návrhu rozpočtu musí být zveřejněn nejméně 15 dnů před projednáním v zastupitelstvu obce, a to z důvodu možnosti projevu připomínek od občanů. Rozpočet musí být schválen před 1. lednem, pokud však ke schválení nedorazí, řídí se obec pravidly rozpočtového provizoria, které zajistí plynulost hospodaření. (Peková 2008: 109-111)

3.4.3 Majetek obcí

Předpokladem existence územní samosprávy je vlastnictví majetku. Obec jako vlastník majetku má právo držet majetek, užívat ho a nakládat s ním. Obecní majetek zahrnuje

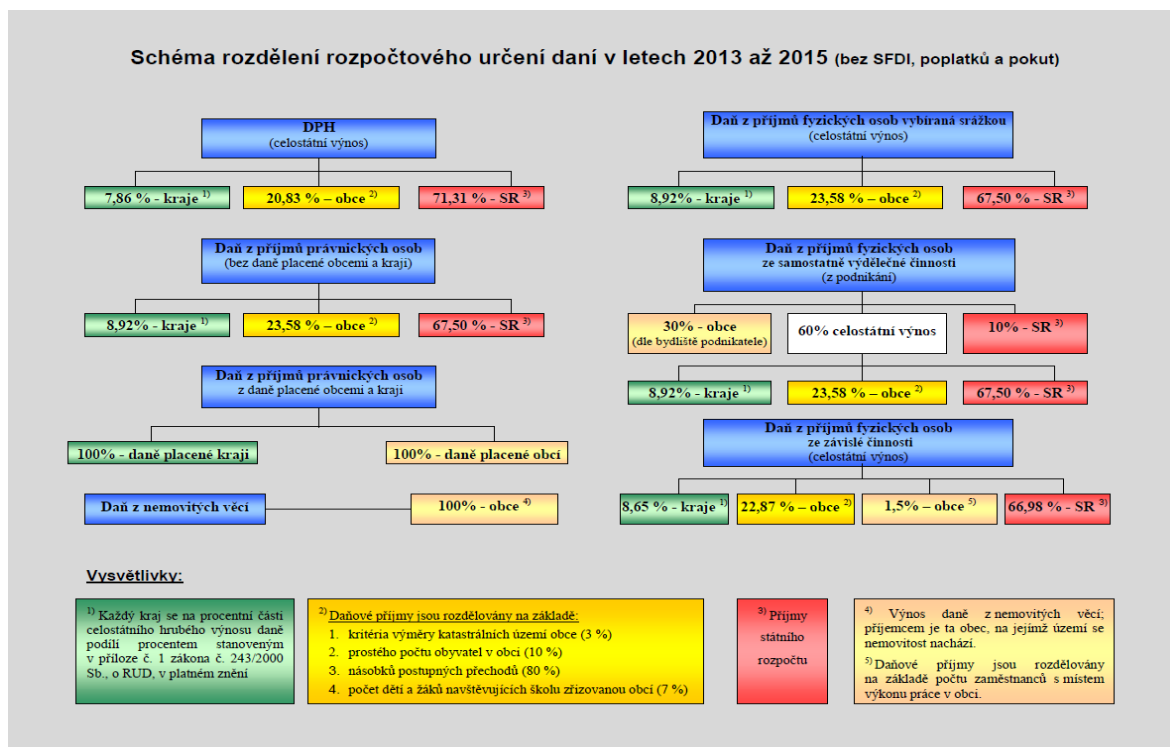
nemovitosti (budovy, pozemky, komunikace), movité věci (vnitřní zařízení budov), pohledávky a majetková práva, peněžní prostředky (hotovost, zůstatky na účtech v bankách, cenné papíry) a aktiva nehmotná. Příklady nabytí majetku: darování nebo zdědění, koupě majetku, převod právní cestou (ze státu na obec), samostatné vytvoření majetku (výstavba), nebo v současné době méně využívané vyvlastnění za náhradu. Z hospodaření s tímto majetkem plynou příjmy do obecního rozpočtu, o způsobu, kterým je využíván rozhodují orgány obcí, které jsou za toto hospodaření odpovědné občanům, kteří je do orgánů samosprávy zvolili a tím tímto úkolem pověřili.

Majetek obcí musí být využíván hospodárně a účelně v souladu s úkoly a zájmy obcí, které jim vyplývají z působnosti stanovené zákonem. Obce jsou povinny pečovat o rozvoj a zachování svého majetku. Musí být chráněn před zničením, poškozením, zneužitím nebo odcizením. Obce mohou naložit se svým majetkem pouze způsobem a za podmínek stanovených právními předpisy. Záměr obcí darovat, prodat nebo směnit nemovitý majetek, vypůjčit nebo pronajmout musí obce zveřejnit po dobu nejméně 15 dnů před projednáním v radě nebo zastupitelstvu vyvěšením na úřední desce obecního úřadu a elektronické desce, aby se k němu mohli zájemci vyjádřit a případně předložit své nabídky. Záměr jsou obce povinné také zveřejnit vhodným způsobem. (Žehrová, 2014: 17-18)

3.4.4 Rozpočtové určení daní v ČR

Základní příjem obecního rozpočtu plynoucího ze zákona č. 377/2007 Sb. se počítá podle rozpočtového určení daní (RUD), které stanovuje, do jakého rozpočtu její část plyne. Pro obec jsou významné daně svěřené a sdílené. U svěřených výnos plyne do rozpočtu té obce, na jejímž území byl výnos vybrán. U sdílených daní to neplatí, proto se někdy nazývají jako solidární. Mezi sdílené daně například patří DPH, daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob. Princip současného rozdělení rozpočtového určení daní je názorně předveden v obrázku níže.

Obrázek 2: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní 2013-2015

Zdroj: www.financnisprava.cz

3.5 Místní akční skupiny a svazky obcí

3.5.1 Místní akční skupiny

Místní akční skupiny přispívají k rozvoji péče o krajinu, přírodu a o obnovu a rozvoj obcí, nejsou protikladem místní samosprávy. Základní funkcí místních akčních skupin je uskutečňovat rozvojové strategie prostřednictvím finanční podpory projektových záměrů místních subjektů na principu spolupráce veřejné a soukromé sféry. Především je to přerozdělování dotačních prostředků, které je smysluplné, působí na území, a stává se součástí společenského a kulturního dění v regionu.

Právní formy, jak lze místní akční skupiny provozovat:

- Občanské sdružení,
- Obecně prospěšná společnost,
- Zájmové sdružení občanských osob.

Předpokladem je, že členská základna místní akční skupiny je složena minimálně z 50 % soukromým sektorem (většinou místními podnikateli), neziskovými organizacemi nebo fyzickými osobami (aktivními občany). Místní akční skupiny přispívají k zajištění trvale udržitelného rozvoje a ke zlepšení konkurenceschopnosti. Jestli má či nemá působení místních akčních skupin dlouhodobý přínos, můžeme sledovat na určitých faktorech. Příkladem sledovaných faktorů je ekonomická prosperita, životní prostředí, fluktuace či zaměstnanost. Měření a kontrolování výše popsaných ukazatelů se sleduje dlouhodobě a je průběžně vyhodnocováno. (Pelcl, 2008: 8-13)

3.5.2 Svazky obcí

Obce mají právo vytvářet svazky obcí jako samostatnou právnickou osobu za účelem prosazování společných zájmů. Členy takového svazku mohou být pouze obce. Smlouva o vytvoření svazku musí zahrnovat stanovy, které musí obsahovat uspořádání a ustanovení majetkového podílu při vystoupení obce ze svazku. Svazek obcí není právnickou osobou založenou za účelem podnikání. Obec může do svazku vložit svůj majetek, který získala vlastní činností, a to výhradně způsobem stanoveným zakladateli svazku.

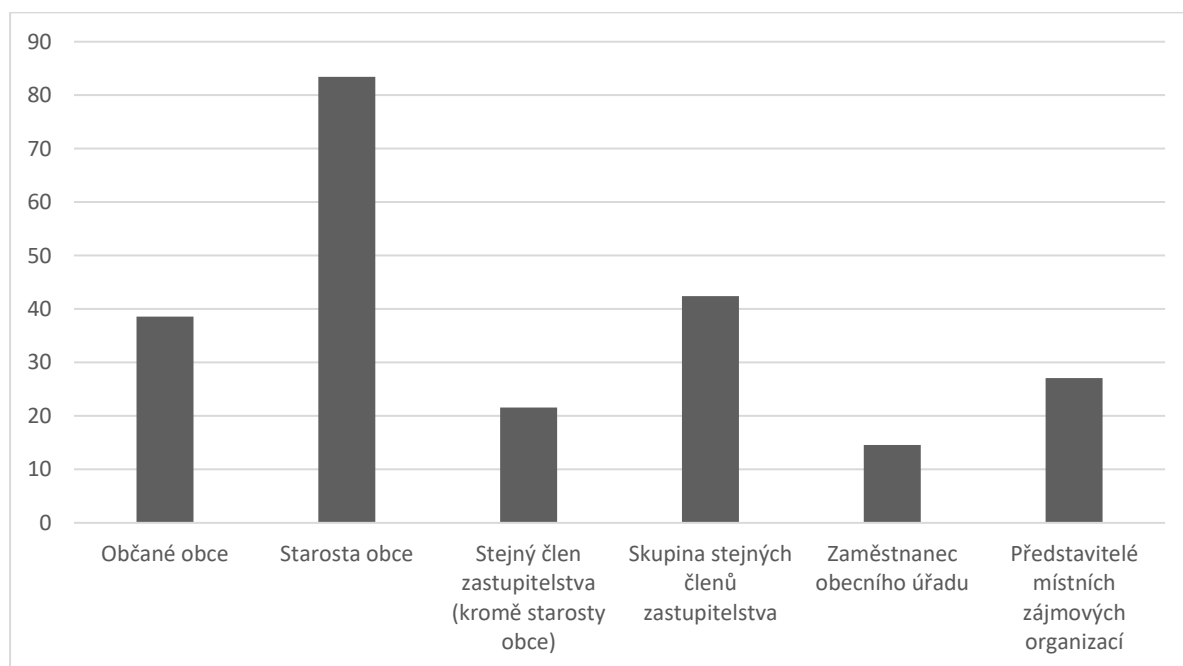
Obce mohou pro zajištění svých povinností spolupracovat nejenom navzájem mezi sebou, ale i se soukromým sektorem. (Žehrová 2014: 17)

4 Praktická část

4.1 Rozhodování v obci

Dotazníkové šetření zastupitelů obcí ukázalo, že je úloha starostů z hlediska iniciativy k rozhodování o významných námětech v obci zásadní. Ve valné většině obcí (83,6 %) přicházejí s impulsem k investicím starostové. Ostatní šetřené kategorie možných „iniciátorů“ nejsou v daném ohledu do té míry významné. V přibližně každé páté obci (21,7 %) je starosta představován dokonce jako jediný, kdo přichází s takovým impulsem. Proti starostům obcí význam ostatních sledovaných aktérů, kteří přicházejí s impulsem k rozhodování, není zanedbatelný, je však výrazně nižší.

Graf 1: Iniciativa k investiční akci v obcích (v %)

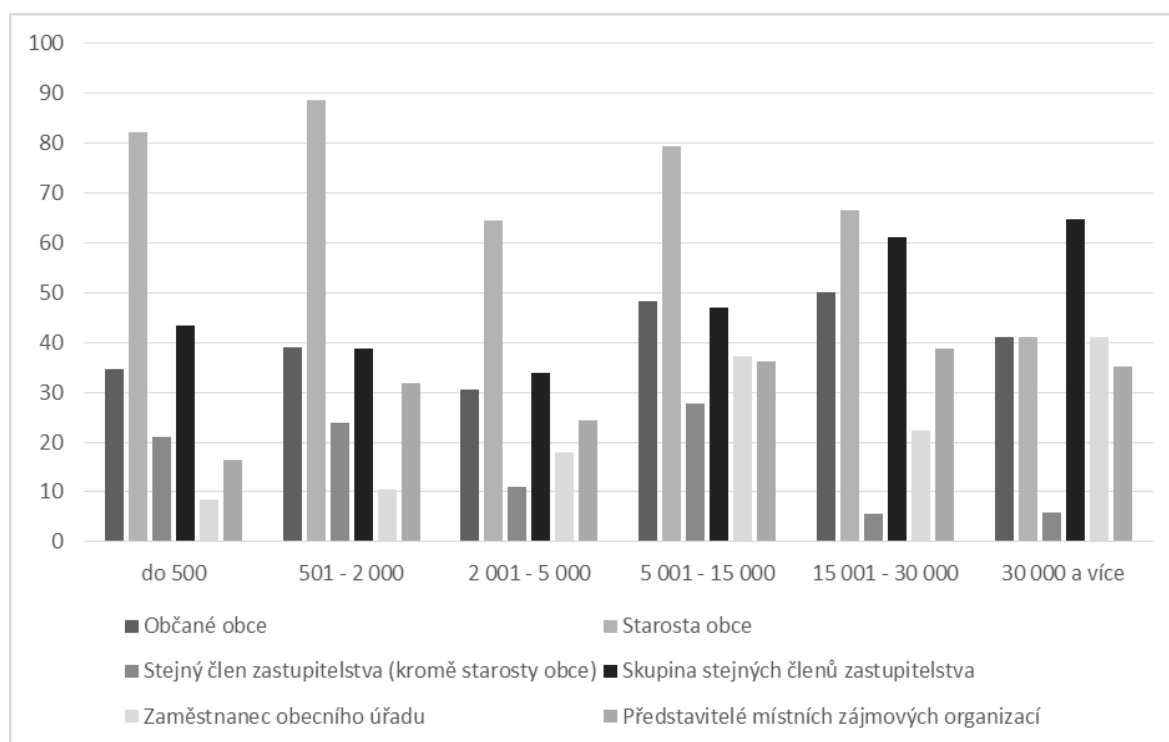

Zdroj: Dotazníkové šetření „Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí 2016.“

Jestliže shrneme fakta vyplývající z dotazníkového šetření a rozhovorů v municipalitách, můžeme uvést, že dotazovaní z hlediska četnosti impulsů k investičním akcím udávají jisté rozdíly mezi velikostními kategoriemi obcí. Jako zásadní se však nejeví. Úloha starostů je v této souvislosti, až na kategorii obcí nad 30 tisíc obyvatel klíčová. I tady však může být význam starosty či primátora velice silný. Z titulu své funkce je totiž členem rady města,

kolegia primátora či politického vedení města. Současně se ukazuje, že ve větších obcích je spektrum iniciátorů agendy barvitější a jejich podíl vyváženější. Z dotazníkového šetření vyšel relativně malý podíl občanů a místních zájmových organizací na stanovování rozvojových cílů obcí. Jejich návrhy a priority však často v samosprávných orgánech prezentují starostové a další členové zastupitelstev obcí. Ti se podílí na práci místních spolků aktivně nebo se účastní alespoň jejich schůzí a také iniciují setkávání s občany. Spolu s velikostí roste podíl zaměstnanců obecních úřadů na stanovování rozvojové agendy. (Kopřiva, Čopík, Čmejrek 2017: 494).

Graf 2: Iniciativa k investiční akci dle velikosti obcí (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření „Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí 2016.“

4.2 Základní charakteristika zvolených obcí

Ke komparaci byly vybrány tři obce nacházející se v Královéhradeckém kraji, konkrétně v okrese Rychnov nad Kněžnou. Všechny tři obce spolu sousedí. Jednou ze společných charakteristik porovnávaných obcí je jejich vzájemná geografická blízkost. Obce se nacházejí v okrajových částech kraje, a to je další z jejich mnoha společných rysů.

I na poli komunální politiky lze nalézt některé shodné rysy. Místní politická scéna je doménou nezávislých kandidátů a sdružení, z nichž vzešli i současní starostové vybraných obcí.

Obce Bartošovice, Orlické Záhoří a Říčky jsou územními samosprávnými jednotkami v souladu s § 1 zákona číslo 128/2000 Sb., o obcích v platném znění a dle § 4 tohoto zákona, svým jménem jednají v právních vztazích a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Jsou právnickou osobou s celou právní subjektivitou. Hlavním úkolem obcí je zabezpečení veřejné správy na svém území, případně výkon státní správy v územním obvodu a za podmínek stanovených zákonem (viz hlava sedmá Ústavy ČR, § 14 a § 21 zákona o obcích a organizační řád obecního úřadu). Jsou obcemi I. typu s Rokytnicí v Orlických horách jako obcí s pověřeným obecním úřadem, co se týká např. matriky, stavebního úřadu, přestupků. Rychnov nad Kněžnou je pro ně obcí s rozšířenou působností, co se týká např. územního plánování, životního prostředí.

4.3 Obec Bartošovice v Orlických horách

Obec Bartošovice v Orlických horách leží v Královéhradeckém kraji, okrese Rychnov nad Kněžnou. Obec se rozkládá podél státní hranice mezi Českou republikou a Polskem a tvoří ji 6 katastrálních území: Bartošovice v Orlických horách, Vrchní Orlice, Neratov v Orlických horách, Nová Ves v Orlických horách, Malá Strana v Orlických horách a Podlesí v Orlických horách. Většina území leží v CHKO Orlické hory. Obec má 202 obyvatel (data ČSÚ, 2017), celková rozloha obce činí 35,61 km² a její nadmořská výška je průměrně 580 m n. m. V katastrálním území obce se nachází množství přírodních a kulturních památek.

Starosta obce je uvolněný, od roku 2006 Kostas Kotanidis.

V obci Bartošovice v O. h. funguje v současnosti mateřská škola, pošta, klubovna Dobrovolných hasičů, požární zbrojnice. Praktický lékař do obce dojíždí pouze jednou týdně na krátký časový úsek (ordinační hodiny jsou od 12 do 14 h). Docházka dětí do škol obnáší dojíždění do okolních obcí: Kunvald (10 minut), Rokytnice v Orlických horách (20 minut) a do Žamberka s přestupem v Kunvaldu (30 minut). V současné době v obci funguje malý obchod s potravinami a občerstvením.

V obci je veřejný vodovod a v části obce čistička odpadních vod.

Mnoho obyvatel se odstěhovalo, jiní dojíždějí do okolních měst za prací. Obec se stává rekreační oblastí. V letním období je možno jet na výlet na nedalekou přehradu Pastviny,

navštívit sousední Polsko, využít pěší turistiku a výlety na horských kolech. V zimním období je možno využití dvou lyžařských vleků, několika udržovaných běžkařských tratí. (webové stránky obce Bartošovice)

Historie obce

Počátky obce je možné sledovat od roku 1495, kdy český šlechtic Jan Bartoušovský z Labouně vyzískal toto území s právem stavby sídla a drobné výsady, jako mít kováře, vařit pivo apod. Název obce údajně získala podle prvního obyvatele, byl používán až do 17. století, kdy byla obec kolonisty přejmenována na Batzdorf.

Vesnice měla původně panské sídlo, které v pozdější době zaniklo. V okolí tohoto sídla postupně vznikaly nové domy. Ves měla hostinec, mlýny, pivovar, pilu, z řemesel zde byl usazen pekař, kovář, řezník, krejčí a švec. Při kolonizaci Orlických hor se původně česká ves s příchodem německých obyvatel postupně poněmčovala, až německý jazyk zcela převládl. V roce 1693 byl kostel zasvěcen svaté Máří Magdaléně. Nejvíce obyvatel měly Bartošovice v Orlických horách v roce 1869, bylo to 2696 obyvatel. V roce 1920 se podařilo založit menštinovou školu, kde byl prvním učitelem František Chaloupka z Javornice.

V Bartošovicích začalo lyžování v Orlických horách. Již před 1. světovou válkou vyráběl zdejší kolář jasanové lyže. Byl zde také lyžařský můstek a čtyři kilometry dlouhá sjezdovka, na které se konaly závody. Počátkem padesátých let působil na neobsazené zemědělské půdě Státní statek, který zaměstnával až sto zaměstnanců. Státní statek, jediný zemědělský podnik v obci, zde působil do roku 1994, kdy byl zprivatizován.

Vrchní Orlice, bývalá pohraniční ves se datuje od roku 1567, nyní je to rekreační oblast. Nachází se zde kostel sv. Jana Nepomuckého z let 1708-1712 s kamennou kalichovitou křtitelnicí, před kostelem kalvárie z roku 1774. V současné době je bohužel tento kostel ve velmi zanedbaném stavu. Před kostelem stojí pomník příslušníka stráže J. Navrátila, který se stal v září 1938 obětí vpádu henleinovců na finanční úřad v Bartošovicích. Součástí Vrchní Orlice je horská osada Hadinec pod Anenským vrchem, založena v 17. století při kolonizaci rokytnického panství. Z Anenského vrchu sem byla v roce 1937 přemístěna kaple sv. Anny. Dnes je to rekreační oblast.

Neratov, bývalá pohraniční ves, se rozprostírá při pravém břehu Divoké Orlice. Datuje se od roku 1550 jako Bahrenwald. Byla to první sklárna v Orlických horách, vznikla kolem 15. století v souvislosti se založením sklárny na potoce Neratovci. V Neratově se nachází barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie, postavený v letech 1723-1733, údajně podle plánů

G. B. Alliprandiho. Původní kostel stával pod dnešním kostelem. Dominantou Neratova je kostel, postavený stavitelem Karlem Reinou, tento však kostel nedokončil. Při stavbě se zranil a na následky zemřel. Kostel dokončil italský stavitel Jacob André Carowe.

Podlesí, dříve samostatná vesnice, zvaná Schonewalde, vznikla nejspíše okolo roku 1570, první písemná zmínka pochází z let 1627. Po odsunu sudetských Němců počet obyvatel klesl a v současné době slouží většina domů pouze k rekreaci.

Nová Ves, také dříve samostatná obec, německy zvaná Neudorf, vznikla v roce 1714. Sloužila původně pro ubytování dělníků, pracujících ve sklárnách. Po útlumu sklářského řemesla se stala dřevařskou a zemědělskou vesnicí. V současnosti je naprostá většina budov využívána k rekreaci. (webové stránky obce Bartošovice)

4.4 Obec Orlické Záhoří

Orlické Záhoří se nalézá v okrese Rychnov nad Kněžnou, v Královéhradeckém kraji. Nachází se v Orlickohorské brázdě, na pravém břehu Divoké Orlice, u státní hranice s Polskou republikou. Jak název napovídá, hlavní hřbet Orlických hor odděluje obec od vnitrozemí Čech.

Obec má 187 obyvatel (data ČSÚ, 2017), rozkládá se na ploše 29,14 km² v nadmořské výšce 680 m n. m. (oficiální webové stránky obce Orlické Záhoří).

Starosta obce Vojtěch Špinler je uvolněný, funkci vykonává od roku 1997.

Obec je zřizovatelem místní mateřské a základní školy. Od 1. 1. 2013 je v obchodním rejstříku zapsána jako příspěvková organizace. Mateřská škola je ročně využívána v průměru 10 dětmi ve věku 2 až 6 let. Na základní škole se vyučuje v jednotřídce od první do páté třídy, 13 žáků vyučuje ředitelka školy a dva učitelé na zkrácené úvazky. Děti obohacují kulturní dění v obci, každoročně zpívají u dřevěného betléma a připravují si vystoupení ke Dni dětí. „Jedním z hlavních cílů obecního zastupitelstva bylo zachování školy v obci. V rámci úspor bylo nezbytné školu integrovat s mateřskou školou, čímž došlo k efektivní úspoře financí. V roce 2007 se nám podařila kompletní rekonstrukce vnitřních prostor, včetně výměny oken a střechy. V roce 2014 byla budova zateplena.“ (Rozhovor č. 2)

Obec je zřizovatelem a jediným podílníkem firmy SOM spol. s r.o., vzniklé v roce 1995. Zabývá se především správou a údržbou obecního majetku, poskytuje v rámci obce služby.

V obci je provozován hotel, pohostinství a obchod. Na provoz obchodu obec přispívá stanovením symbolického nájmu. Běžné nákupy si občané zajišťují i v sousedním Polsku.

Obec Orlické Záhoří je zřizovatelem informačního centra, které zahájilo činnost v roce 2002. Provoz informačního centra je celoroční, realizuje projekty zaměřené na podporu cestovního ruchu – účast na veletrzích, pořádá výlety po Orlických horách a polském příhraničí, prezentuje nové projekty zaměřené na propagaci spádové oblasti informačního centra. Každoročně připravuje tematicky zaměřenou celoroční výstavu, která návštěvníkům v místním kostele připomíná historii spojenou s původními řemesly, sklářstvím a významnými osobnostmi. Ke službám, které návštěvníkům turistické informační centrum nabízí, patří využití WIFI, přístup na internet, tisk, kopírování, zálohování dat, skenování, laminování, vyhledávání dopravních spojení a další služby, kterými se snaží uspokojit jejich požadavky. Ordinaci dětské a praktické lékařky mohou občané využít 1 x týdně.

Sportovní zázemí v obci tvoří multifunkční hřiště a hřiště pro malé děti s prolézačkami a pískovištěm. Za letního počasí se zde mohou občané vykoupat ve vodní nádrži, která slouží jak odběrné místo požární vody, tak přírodní koupaliště.

V letních měsících jsou v údolí řeky Orlice pořádány dětské tábory. Děti se zde učí žít v souladu s horskou přírodou.

V obci je od roku 2005 průjezd do Polska pro pěší, cyklisty, osobní vozidla a autobusy. Polské příhraničí nabízí mnoho možností pro turisty. Poloha obce umožňuje dobré podmínky pro pěší turistiku, jízdu na kole, v zimním období je možné využívat běžecké trasy a několik lyžařských vleků. Sezonně zde fungují cyklobusy a skibusy, které turistům umožní se bez problémů dostat na hřeben Orlických hor.

Obec se nachází v Chráněné krajinné oblasti Orlické hory, která patří s datem vyhlášení 28. prosince 1969 mezi nejstarší chráněná území v ČR. Důvodem vzniku této CHKO byla existence souvislého území se značnými přírodními a kulturními hodnotami a jejím posláním je ochrana přírody a krajiny Orlických hor. (webové stránky obce Orlické Záhoří)

Historie obce

Název Orlické Záhoří je novotvarem z roku 1951, vznikl sloučením dříve samostatných obcí Trčkova, Bedřichovky, Zelenky, Jadrné, Kunštátu a Černé Vody.

Obrázek 3: Historické panorama Kronstadtu / Orlického Záhoří

Zdroj: Kniha Kulturní proměny údolí Erlitztal

Trčkov (Trtschkadorf) je poprvé připomínáný roku 1790 jako Dreschendorf. Český název existuje od roku 1848, do té doby patřil k opočenskému panství. Šlo převážně o ves dřevorubeckou a chalupnickou.

Bedřichovka (Friedrichswald) vznikla z osídlení kolem sklářské hutě, kterou zde vybudoval roku 1614 sklář Johann Friedrich, po němž byla osada pojmenována.

Zelenka (Grunborn) byla založena roku 1613 Benjaminskem z Vlkánova na „zelené louce“. Zelenka byla chalupnickou vsí a její první obyvatelé si museli ornou půdu napřed získat vykácením pralesních velikánů. Obživu pak získávali prací v blízkých sklárnách, prací v lese a na bídných kamenitých políčkách.

Jadrná (Kerndorf) se připomíná na počátku 17. století, i když její počátky můžeme posunout ke konci 16. století. Vyrostla v souvislosti s dálkovou dřevoplavbou po Orlici do Labe a dále ke Kutné Hoře.

První zpráva o místní části Kunštát (Kronstadt) pochází z Kladského urbáře z roku 1571. Ves, patřící k rychnovskému panství, získala své německé jméno, aby vyjádřila příslušnost k Českému království, neboť po skončení pohraničního sporu vsi na druhém břehu příslušeli k Hrabství kladskému.

Černá Voda (Schwarzwasser) vznikla věrným překladem roku 1848. Počátek souvisí se sklářskou hutí, která zde vznikla v počátku 18. století.

Úzké sepětí s krajinou, vytvářející zcela specifické hospodářské a kulturní podmínky, bylo typickým rysem, který charakterizoval většinu sudetských lokalit. Toto sepětí s krajinou, spolu se značnou kulturní a etnickou odlišností původního obyvatelstva, umocňovalo a znásobovalo tradiční rozdíl mezi lidmi z hor a lidmi z rovin a měst. To platilo zvláště pro tuto krajinu, která leží na odvrácené straně Orlických hor. Z jedné strany oddělovala místní obyvatelstvo od okolního světa hranice, zatímco z druhé strany jej oddělovaly relativně vysoké a těžko přístupné hory (Kronika obce 1938-1974:8-10).

Obrázek 4: Mapa obce Orlického Záhoří s popisem historických částí (Bedřichovka, Trčkov, Zelenka, Jadrná, Kunštát, Černá Voda)

4.5 Obec Říčky v Orlických horách

Obec Říčky je z porovnávaných obcí nejmenší. Žije zde 83 obyvatel (dle ČSÚ, 2017). Říčky se nacházejí 14 km od obce Orlické Záhoří a 11 km od Bartošovic. Katastrální území se rozkládá na ploše 14,8 km². Leží na západním výběžku Orlických hor, dílem v údolí, dílem na výšinách a kotlinách, které zde vyhloubily početné potůčky

a potoky. Obec Říčky dostala svůj název od mnoha horských říček, které obcí protékají. Okolí místa je hornaté a jsou to z Orlických hor Arnoštka (900 m vysoký Anenský vrch), Seifnerhöhe, Komáří vrch a Kunštátský vrch.

Funkce starosty je na rozdíl od obou předešlých obcí neuvolněná, od roku 2010 ji vykonává Ing. Jaroslav Kuchta.

Spojení s okolními obcemi zajišťuje autobusová dopravní obslužnost. Je zde veřejný vodovod a čistička odpadních vod, dále obchod se základními potravinami, dětské hřiště a kostel. Místní občané se v posledním desetiletí snaží podpořit společenský život v obci. Konají se turnaje v nohejbalu a malé kopané, pálení čarodějnic, mikulášské besídky, svátek dětí. V posledních letech se daří obnovovat tradici vítání jara a pouti.

Historie obce

Obec Říčky, původně Rička, německy psáno Ritschka se rozkládá v údolí a na svazích vrchů: Komáří (Mücken Koppe), Zakletý (Reiterkoppea), Anenský nebo také Arnoštka (st. Anna či Ernestine). Hřeben Orlických hor (Adlergebirge) je označen jako Český hřbet (Böhmen Kamm). Mapa oblasti z roku 1840 rozděluje obec na osm částí, konkrétně Leipel Bauden (Leipelovy boudy), Eberdorf, Wüsthähe (Pustiny), Riese (Rysé), Mittelberg (Střední kopec), Alme (Alma), Grenzpuckel (Hraniční hřeben), Niederschlag (Spodní lán), Reiterlehne (Jízdní svah).

Údolím protéká říčka, původně zvaná Klauska, dočasně po druhé světové válce označovaná jako Kulsava či Klusava (kluše do údolí), až nyní ustálený výraz Říčka.

Obec, stejně jako i jiné obce v Sudetech prošla vývojem, který lze v některých obdobích nazvat bouřlivým. První zmínka o obci se objevuje zhruba v polovině 16. století, kdy nesla označení dřevorubecká osada.

Pásmo, kde se nachází Říčky, nebylo tak jako jiné pohraniční oblasti původně pusté a následně osídleno německými přistěhovalci, ale je to území zprvu převážně české. Panství patřilo historicky pánům z Drnholce. Posledním českým pánem byl Jaroslav z Pernštejna, který zemřel bez dědiců, a panství se stalo odúmrťí českého krále. Následně panství kupuje Burian Trčka z Lípy. V kupní smlouvě je zanesena výhrada pro obce Zdobnice a Říčky. Výslovně je uvedeno, že tyto vesnice včetně lesů musí být zachovány Královskému mincovnímu úřadu v Kutných horách. (webové stránky obce Říčky)

4.6 Sociometrická charakteristika

Pro porovnání hospodaření a financování obcí je důležité porovnat některé ukazatele v souvislosti s počtem obyvatel dané obce.

4.6.1 Počet obyvatel v obcích

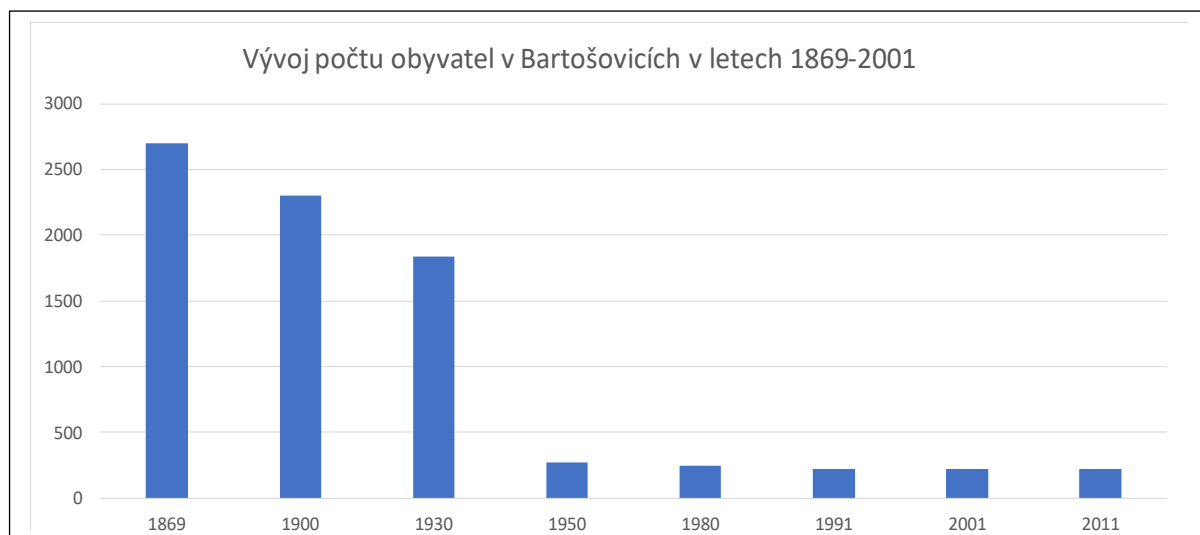
Základními informacemi o obyvatelstvu ve vybraných obcích jsou data, která na svých webových stránkách zveřejňuje Český statistický úřad, a to především údaje ze sčítání lidu, bytů a domů a dále také údaje o počtu obyvatel v obcích České republiky samostatně za každý rok. Uveden je vývoj počtu obyvatel, který je pokládán za jeden ze základních ukazatelů charakteristiky obyvatel obce, ale i aktuální počty obyvatel (platné pro rok 2017). Data se vztahují vždy k 1. lednu daného roku, kdy se rovnají stavu k 31. 12. předešlého roku, výjimečná situace nastává vždy po aplikaci výsledků sčítání lidu, kdy se údaje k 31. 12. roku před sčítáním nerovnájí stavu k 1. 1. roku sčítání. Český statistický úřad je institucí, která je oprávněna poskytovat statistické údaje ve smyslu § 18 odst. 1 písm. b) a c) zákona o statistické službě. (Ministrstvo vnitra. Počty obyvatel v obcích, online)

Tabulka 4: Vývoj počtu obyvatel v Bartošovicích v letech 1869-2011

rok	1869	1900	1930	1950	1980	1991	2001	2011
obyvatel	2696	2303	1834	267	249	219	218	217

Zdroj: Retrospektivní lexikon obcí ČR

Graf 3: Vývoj počtu obyvatel v Bartošovicích v letech 1869-2011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Databáze demografických údajů, ČSÚ

Tabulka 5: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Bartošovice v letech 2013-2017

rok	celkem	muži	ženy	prům.věk
2013	219	112	107	38,0
2014	216	112	104	38,4
2015	213	109	104	39,0
2016	208	106	102	39,7
2017	208	106	102	40,0

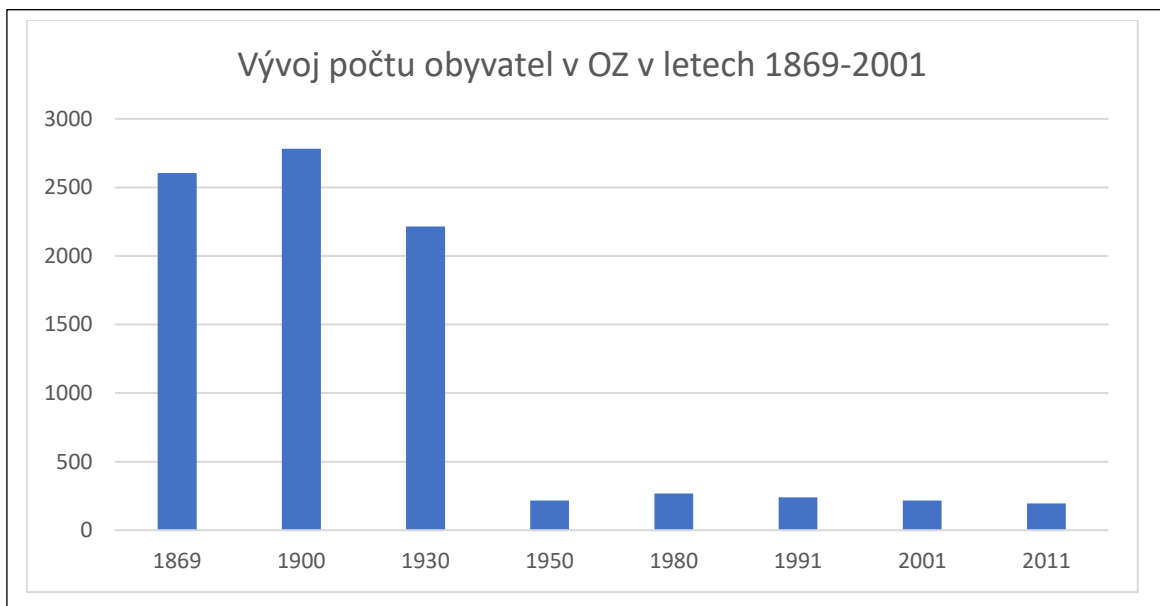
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Databáze demografických údajů, ČSÚ

Tabulka 6: Vývoj počtu obyvatel v Orlickém Záhoří v letech 1869-2011

rok	1869	1900	1930	1950	1980	1991	2001	2011
obyvatel	2604	2782	2216	216	268	241	216	196

Zdroj: Retrospektivní lexikon obcí ČR

Graf 4: Vývoj počtu obyvatel v Orlickém Záhoří 1869-2011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Databáze demografických údajů, ČSÚ

Tabulka 7: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Orl. Záhoří v letech 2013-2017

rok	celkem	muži	ženy	prům.věk
2013	206	111	95	35,6
2014	195	106	89	37,4
2015	191	102	89	38,6
2016	192	102	90	38,2
2017	187	100	87	39,1

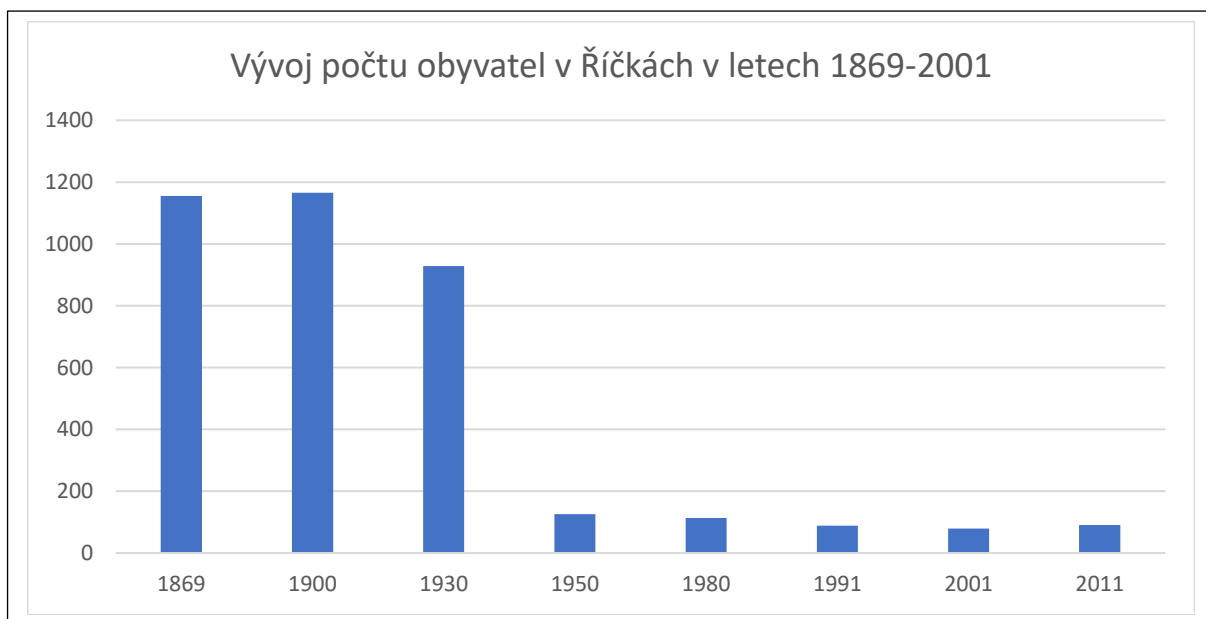
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Databáze demografických údajů, ČSÚ)

Tabulka 8: Vývoj počtu obyvatel v Říčkách v letech 1869-2011

rok	1869	1900	1930	1950	1980	1991	2001	2011
obyvatel	1155	1166	929	126	113	89	79	91

Zdroj: Retrospektivní lexikon obcí ČR

Graf 5: Vývoj počtu obyvatel v Říčkách 1869-2011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Databáze demografických údajů, ČSÚ)

Tabulka 9: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Říčky v letech 2013-2017

rok	celkem	muži	ženy	prům.věk
2013	88	52	36	41,6
2014	89	53	36	40,2
2015	91	55	36	39,7
2016	80	45	35	40,0
2017	83	50	33	40,7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Databáze demografických údajů, ČS

4.6.2 Shrnutí sociometrických ukazatelů

Z výše uvedených tabulek a grafů je patrné, že historicky nejvíce obyvatel na dnešním území obcí Bartošovice, Orlickém Záhoří a Říčkách žilo v roce 1869 a od té doby, jak dokládá tabulka, území populačně ztrácí.

Významným ukazatelem popisujícím obyvatelstvo z hlediska stáří je průměrný věk. V letech 2013-2017 se průměrný věk v obcích nijak významně neměnil a pohyboval se kolem 39 let v Bartošovicích, kolem 38 let v Orlickém Záhoří a kolem 40 let v Říčkách. To je ve srovnání s Královéhradeckým krajem i územím České republiky spíše nižší hodnota, zejména ve srovnání s jinými obcemi srovnatelnými velikostí vyznívá tento ukazatel pro komparované obce pozitivně. (Počet obyvatel v obcích, ČSÚ)

Míra nezaměstnanosti v obci je nižší než republikový průměr z důvodů blízkosti klíčového zaměstnavatele v okrese Rychnov nad Kněžnou, automobilky Škoda Auto, a.s. Kvasiny. Vývojový trend počtu obyvatel lze popsat jako mírně klesající.

4.7 Analýza řízení, hospodaření a financování vybraných obcí

Nejpodstatnější částí této práce je komparace tří vybraných obcí (Bartošovice, Orlické Záhoří a Říčky). Komparace se zaměřuje na hospodaření, financování a rozhodování a s tím související problematiku. Významným přístupem pro provedení komparace je analýza rozhodování, financování a hospodaření vybraných obcí. Při porovnávání jsou zaznamenány i názory a bohaté zkušenosti představitelů obcí, které úzce souvisejí s rozhodováním, hospodařením a rozpočty, například dotační politika či rozpočtové určení daní. Pro komparaci byly úmyslně vybrány obce, které vykazují mnoho společných rysů. Již byla zmíněna vzájemná geografická blízkost porovnávaných obcí a to, že obce patří do stejného obvodu obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou. Obce spojují i totožné demografické charakteristiky, které byly uvedeny v předchozí kapitole. Obce podporují spolkový život a pořádají několik kulturních akcí. Problematika financování, rozpočtů a hospodaření komparovaných obcí byla vyhotovena na základě veřejně dostupných materiálů (MONITOR – informační portál Ministerstva financí), studiem dokumentů obcí a zejména polostrukturovaných rozhovorů s představiteli vybraných obcí.

4.7.1 Hospodaření a rozpočet v obci Bartošovice

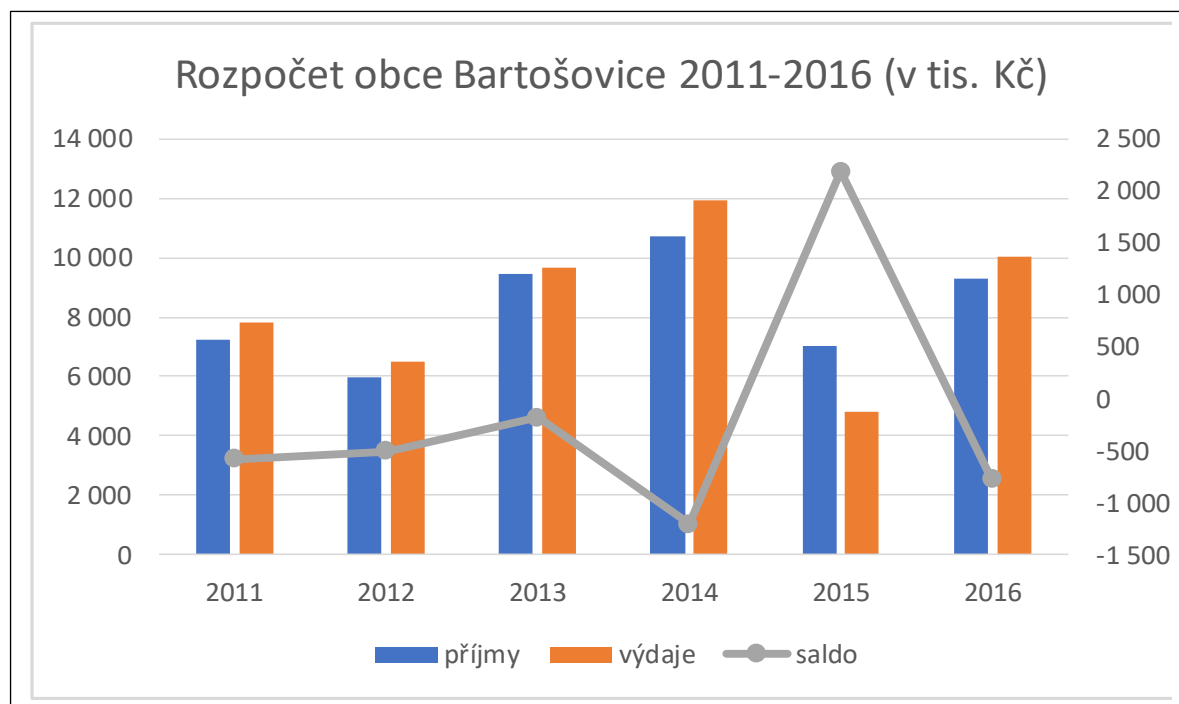
Tato část vychází z informací získaných z rozhovorů se starostou obce Bartošovice Kostasem Kotanidisem. Dalším významným zdrojem informací byly materiály poskytnuté obcí Bartošovice a veřejně dostupné dokumenty, například zápis z dílčího přezkoumávání hospodaření obce. K doplnění informací o hospodaření obce byly použity údaje z informačního portálu Ministerstva financí – MONITOR. Přesné údaje o rozpočtu obce Bartošovice v letech 2011–2016 zobrazuje tabulka č. 10 a graf č. 6 níže.

Tabulka 10: Rozpočet obce Bartošovice v letech 2011-2016 (uvedeno v tis. Kč)

Rozpočet		2011	2012	2013	2014	2015	2016
schválený	příjmy	5 460	6 683	6 633	7 465	6 354	5 991
	výdaje	5 460	6 683	6 633	7 465	5 483	7 291
	saldo	0	0	0	0	871	-1 300
skutečný	příjmy	7 263	5 991	9 456	10 700	7 018	9 272
	výdaje	7 843	6 492	9 636	11 905	4 838	10 050
	saldo	-580	-501	-180	-1 205	2 180	-778

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Graf 6: Rozpočet obce Bartošovice v letech 2011-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Hospodaření obce Bartošovice se vyznačuje v dlouhodobém výhledu stabilní výší příjmů a výdajů (skutečnost k 31. 12.), z toho vybočuje pouze rok 2014, kdy celkový objem příjmů a výdajů výrazně narostl. V letech 2011 až 2014 obec schvalovala rozpočet jako vyrovnaný, v roce 2015 jako přebytkový a v roce 2016 jako schodkový.

V období od roku 2011 do roku 2016 vykazovalo hospodaření obce Bartošovice největší schodek v roce 2014. Schodek byl 1 205 tisíc Kč. Tento schodek velmi ovlivnily investiční akce „Zateplení Mateřské školy v obci Bartošovice v Orlických horách“, které bylo financováno OP Životní prostředí, hodnota získané dotace činila 1 174 185,- Kč, částku 130 420,- Kč financovala obec z vlastního rozpočtu. A akce „Zateplení Obecního úřadu v obci Bartošovice v Orlických horách,“ které bylo rovněž financováno z OP Životní prostředí, hodnota získané dotace činila 512 302,- Kč, částku 56 923,- Kč obec financovala z vlastního rozpočtu.

Ve sledovaném období byl zaznamenán naopak největší přebytek v roce 2015, a to 4,18 milionu korun. Příčinou přebytku byla především úspora na kapitálových výdajích, v tomto roce obec pořizovala pouze dlouhodobý hmotný majetek v hodnotě 75 tis. Kč.

Obec Bartošovice vlastnila v roce 2016 dlouhodobý hmotný majetek v hodnotě 54 milionů korun, z toho nejvíce tvořily stavby (přibližně 33 milionů Kč), dále pozemky (přibližně 9 milionů Kč). Obec nevlastnila k výše zmíněnému datu žádný dlouhodobý finanční majetek. (Rozhovor č. 1)

Rozhodování

V současné době (2017) obec zastupuje uvolněný starosta, místostarosta a pět zastupitelů je neuvolněných. Zastupitelstvo volí předsedu a dva členy výboru kontrolního, finančního a výboru životního prostředí. Úkoly vyplývající z rozhodnutí zastupitelstva plní starosta obce. Starostu v případě nepřítomnosti zastupuje místostarosta.

Zastupitelstvo se schází dle potřeby, zpravidla pětkrát do roka na veřejných zasedáních. Na obecním úřadě pracují dva stálí zaměstnanci – účetní a manuální pracovník, který se stará o technické záležitosti v obci.

Obec při své samosprávné působnosti ukládá povinnosti v podobě obecně závazných vyhlášek, v přenesené působnosti vydává nařízení. Tyto listiny jsou jednak vyvěšeny na úřední desce Obecního úřadu v Bartošovicích, tak zpřístupněny v elektronické podobě na webových stránkách obce.

Kostas Kotanidis začal dělat starostu v roce 2006.

Z rozhovoru se starostou obce vyplývá, že významné investiční akce jsou zdrojem polemik v zastupitelstvu. Jedna z posledních se týkala opravy kostela sv. Maří Magdalény, který je majetkem církve a obec si ho, aby mohla do jeho opravy investovat, musela pronajmout. 1 000 000,- Kč získali z česko-německého fondu budoucnosti, přes 500 000,- od různých sponzorů, přes 700 000,- ze Státního zemědělského investičního fondu a zbytek bude dofinancován z vlastních zdrojů. Kostel by se měl odvodnit, zastřešit, opravit věž, zprovoznit hodiny. Do budoucna se počítá s opravou interiérů.

Při schvalování investičních akcí zastupitelstvo postupuje podle strategického plánu rozvoje. (Rozhovor č. 1)

Rizika a rozhodování

Při rozhodování obecní samosprávy hraje roli také potencionální riziko, neobdržení či neproplacení dotace. Administrativa je dle slov starosty velmi náročná, především zpracování projektové dokumentace. V Bartošovicích si najímají projektanty, větší obce mají dle starosty obce například výhodu stavebního odboru. (Rozhovor č. 1)

Impulsy k investicím

S návrhy na investice přichází v 95 % starosta, posléze se diskutuje v zastupitelstvu. Starosta obce samozřejmě vítá, pokud s návrhem přijde i někdo jiný a svůj návrh si obhájí, tak, jako si je prosadí a obhájí starosta obce. (Rozhovor č. 1)

Předjednání, pracovní jednání

Přibližně týden před veřejným zasedáním zastupitelstva se konají pracovní jednání zastupitelů. Starosta řekne svůj návrh, jak to vidí on, zastupitelé o tom doma přemýšlejí, ptají se sousedů, chalupářů, jak by to udělali oni a na zastupitelstvo přijdou s konkrétními výsledky polemiky. Na zdejším zasedání zastupitelstva se řeší i věci mimo program zastupitelstva, které je potřeba vyřešit ze dne na den, například v zimním období problémy pro horské oblasti obvyklé, související s vyhrnováním sněhu. Není možné řídit se striktně jen programem, otevře se rozprava a diskutuje se. Účastníky tohoto dialogu jsou všichni ti, kteří mají aktivní zájem o spolupráci při rozvoji obce a mají také zájem se spolupodílet na rozhodování o budoucích krocích ovlivňujících tento další rozvoj. Dobře fungující partnerství v regionu je založené na společném plánování a na aktivním zapojování veřejnosti i podnikatelského a neziskového sektoru. Posilování partnerství v regionu se tak

postupně přesouvá také do fáze společné realizace projektů, které jsou samotným nástrojem pro zvýšení prosperity obce a zkvalitnění života místních obyvatel.

Každý rok se svolá pracovní jednání ohledně rozpočtu, porovná se plán rozpočtu se skutečností a všichni zastupitelé dají svůj návrh, který se posléze vyhodnotí a projedná na zastupitelstvu. (Rozhovor č. 1)

Pracovní skupiny

Pokud se chystá větší investiční akce nebo zamýšlí prodej významného majetku obce, je zastupitelstvem obce iniciován vznik pracovních skupin, skládajících se z členů zastupitelstva i občanů obce, většinou o velikosti pěti až šesti členů. Největší skupina byla sestavena při tvorbě strategického plánu obce, mezi více než dvaceti členy pracovní skupiny byli představitelné místní správy, podnikatelé působící v obci, zástupci neziskových organizací, stálí obyvatelé z více zájmových a sociálních skupin i chalupáři. Proběhla dvě jednání pracovní skupiny. Účelem průzkumu bylo poskytnout co možná nejširší a nejvěrnější obraz názorové hladiny na různé oblasti života v obci jak trvale bydlících občanů, tak i lidí, kteří pravidelně přijíždějí do Bartošovic za rekreací a tráví zde mnoho dní v roce na svých chalupách a chatách. Cílem dotazníkového šetření bylo co nejpresněji zjistit, co občany nejvíce trápí, či čeho si naopak na své obci nejvíce cení, co nejspolehlivěji odhadnout jejich představy a přání ohledně budoucího rozvoje obce Bartošovice. (Rozhovor č. 1)

Příjmy

Tabulka 11: Druhy členění příjmů v obci Bartošovice v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy příjmů	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové	3 765	4 633	6 012	4 715	4 989	5 013
Nedaňové	1 387	1 143	1 230	725	849	1 696
Kapitálové	104	44	501	1 729	474	615
Transfery celkem	2 007	171	1 714	3 531	706	1 948
-investiční	1105	0	1 620	3 266	0	1 336
-neinvestiční	902	171	94	265	706	611

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Největší příjem rozpočtu pro obec znamenají daňové příjmy.

V roce 2014 došlo k nárůstu u kapitálových příjmů vlivem prodeje pozemků ve výši 368 100,- Kč a prodeji nemovitosti ve výši 1 341 040,- Kč.

Z nedaňových příjmů tvoří každoročně částku kolem 500 000,- Kč příjmy z poskytovaných služeb a výrobků, což je v případě Bartošovic příjem ze sběru a svozu komunálního odpadu od podnikatelů, kteří pronajímají rekreační objekty.

Místní poplatky jsou dle starosty obce spíše příjmem doplňujícím rozpočet, mají takřka zanedbatelný podíl na obecním financování. V obci Bartošovice se vybírají následující místní poplatky:

- poplatek za provoz systému shromažďování, přepravy, sběru, třídění, využívání a odvážení komunálních odpadů,
- poplatek za psy,
- poplatek za rekreační nebo lázeňský pobyt,
- poplatek z ubytovací kapacity.

Z hlediska financí je podle starosty obce zátěží velká rozloha a málo obyvatel. Především opravy komunikací jsou velmi nákladné.

V rámci pozemkových úprav obec získala pozemky, které se rozhodla prodat. Po jejich prodeji však musela investovat do příjezdových cest a veřejného osvětlení a investice se příliš nevyplatila. Nyní pozemky před prodejem zasítuje, vybuduje k nim příjezdové cesty a teprve potom bude uvažovat o jejich prodeji. (Rozhovor č. 1)

Výdaje

Tabulka 12: Druhovému členění výdajů v obci Bartošovice v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy výdajů	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné	5 217	5 636	5 655	5 554	4 763	8 364
Kapitálové	1 626	856	3 981	6 351	75	1 686

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Jednou z činností, které obec velmi finančně zatěžují, je zimní údržba komunikací, běžeckých tras.

Do budoucna by obec ráda zavedla některá úsporná opatření, například výměnu stávajícího osvětlení za méně energeticky náročné. (Rozhovor č. 1)

Rozpočtové určení daní

K rozpočtovému určení daní starosta obce udává, že není pro obecní finance příliš šťastné. Na každého obyvatele se počítá maximálně 10 ha, při současném stavu kolem 200 obyvatel je to 2000 ha, zatímco skutečná rozloha je 3500 ha. Velké území a málo obyvatel je z hlediska rozpočtového určení daní nevýhodné. (Rozhovor č. 1)

Transfery – dotace

Mezi největší čerpané dotace v uplynulých pěti letech patří dotace, které Bartošovice obdržely v roce 2014, projekt „Zateplení Obecního úřadu v obci Bartošovice v Orlických horách“ v celkové výši 569 225,- Kč, z OPŽP částka 512 302,- Kč, zbytek tj. 56 923,- obec čerpala z vlastních zdrojů.

V témže roce 2014 projekt „Zateplení Mateřské školy v obci Bartošovice v Orlických horách“ v celkové výši 1 304 605,- Kč, z OPŽP částka 1 174 185,- Kč, zbytek tj. 130 420,- Kč obec čerpala z vlastních zdrojů. (Rozhovor č. 1)

Politika

S volebními výsledky je starosta obce spokojený. (Rozhovor č. 1)

Místní spolky

„V obci je spolek Rybářů, ten je nápomocný při organizování kulturních akcí, v zimě plesu a v létě slavností. Dále Sbor dobrovolných hasičů, kteří se také zapojují do pořadatelských činností, např. pořádání rybářských závodů. Sportovní klub Ledříček, jehož členové hrají stolní tenis a reprezentují v okresní soutěži“ uvádí starosta obce.

Sdružení Neratov vzniklo jako dobrovolný svazek lidí, kteří se podílejí na obnovení poutního místa smíření v Neratově tím, že přispívají k výstavbě, vybavení a provozování sociálních, charitativních, event. zdravotnických zařízení. Ta slouží především potřebným lidem. Sdružení je nezávislé, nepolitické a nestátní. (Rozhovor č.1)

Spolupráce s jinými obcemi

Obec spolupracuje s okolními obcemi, především co se týká úpravy běžeckých tras, svozu odpadu, pořádání kulturních akcí.

Regionální spolupráce

Obec Bartošovice je součástí Euroregionu Glacensis, DSO Mikroregion Rychnovsko, DSO Region Orlické hory a místní akční skupiny MAS Splav. Spolupracují při realizaci různých projektů.

4.7.2 Hospodaření a rozpočet v obci Orlické Záhोří

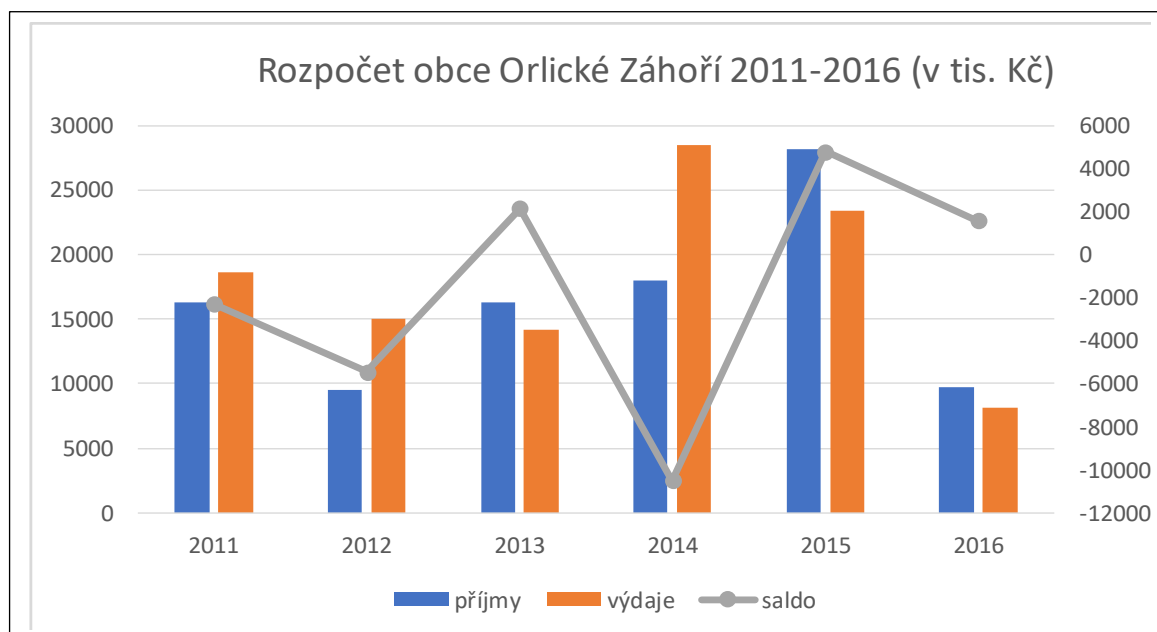
Tato část práce vychází z dat získaných z rozhovorů se starostou obce Orlické Záhोří Vojtěchem Špinlerem. Dalším pramenem informací byly podklady poskytnuté obcí Orlické Záhोří a dokumenty, které jsou veřejně dostupné, například závěrečný účet obce. Dále byly doplněny informacemi o hospodaření obce z informačního portálu Ministerstva financí – MONITOR. Korektní údaje o rozpočtu obce Orlické Záhोří v letech 2011–2016 zobrazuje tabulka č. 13 a graf č. 7 níže.

Tabulka 13: Rozpočet obce Orlické Záhोří v letech 2011-2016 (uvedeno v tis. Kč)

Rozpočet		2011	2012	2013	2014	2015	2016
schválený	příjmy	5701	7123	8821	10819	26438	9407
	výdaje	5701	7123	8821	10097	15786	8843
	saldo	0	0	0	722	10652	564
skutečný	příjmy	16301	9564	16308	18024	28154	9742
	výdaje	18594	15010	14171	28509	23377	8175
	saldo	-2293	-5446	2137	-10485	4777	1567

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Graf 7: Rozpočet obce Orlické Záhoří v letech 2011-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Je podstatné odlišovat návrh rozpočtu na další rok a skutečnost (skutečný rozpočet ke konci roku). Návrh rozpočtu na příští rok je schvalován pokaždé na konci aktuálního roku a je to jenom předpokládaný odhad příjmů dle minulého období a plánovaných výdajů obce na příští rok. Během roku se navrhovaný rozpočet upravuje pomocí rozpočtových opatření. K 31. 12. je skutečnost v položkách výdajů a příjmů vždy vyšší, někdy může dojít k situaci, že je rozpočet sestavený jako nulový nebo přebytkový, ale ve skutečnosti k 31. 12. je schodkový, jako v roce 2011, 2012, 2014. Jindy je naopak vyšší, jako v roce 2013, 2016. Jak navrhovaný, tak skutečný rozpočet především ovlivňují větší projekty a investice, které obec uskutečňuje. Jak ukazuje tabulka č. 13 a graf č. 7, byl skutečný rozpočet k 31.12. v Orlickém Záhoří v rámci sledovaného období přebytkový v letech 2013, 2015 a 2016, kromě roku 2011, 2012 a 2014. V roce 2014 měla největší vliv na schodek investice na zateplení Základní školy, snížení energetické náročnosti hasičské zbrojnice, investice do sběrného dvora a nákup samosběrného zametače.

Obec Orlické Záhoří vlastnila v roce 2016 dlouhodobý hmotný majetek v hodnotě 113 milionů korun, z toho nejvíce tvořily stavby (asi 66 milionů Kč), dále samostatné movité věci (přibližně 20 milionů Kč), pozemky (přibližně 12 milionů Kč). Obec vlastnila k tomuto datu dlouhodobý finanční majetek v hodnotě 800 tisíc korun. (www.monior.statnipokladna.cz)

Rozhodování

V současné době (2017) obec zastupuje uvolněný starosta. Místostarosta a pět zastupitelů je neuvolněných. Zastupitelstvo volí předsedu a dva členy výboru finančního, kontrolního a výboru životního prostředí. Starosta plní úkoly, které vyplývají z rozhodnutí zastupitelstva. Místostarosta zastupuje starostu v případě, pokud je nepřítomen.

Zasedání zastupitelstva se koná zpravidla jednou měsíčně, zasedání je veřejné. Na obecním úřadě pracují 3 stálí zaměstnanci – účetní, zaměstnankyně pošty a infocentra.

Obec při své samosprávné činnosti ukládá povinnosti obecně závaznými vyhláškami, v přenesené působnosti vydává nařízení. Tyto dokumenty jsou vyvěšeny jak na fyzické úřední desce Obecního úřadu v Orlickém Záhoří, tak zpřístupněny v elektronické podobě.

Vojtěch Špinler je ve funkci starosty od roku 1997 po nedokončeném volebním období bývalého starosty obce. *„Dříve jsem byl starostou neuvolněným, po nárůstu administrativy a začátku čerpání dotací z Evropských fondů už nebylo možné, abych dělal dvě zaměstnání současně, a jsem starostou uvolněným.“* Připouští, že začátky byly velmi těžké a obecní zastupitelstvo mu bylo značnou oporou a je tomu tak i dodnes. *„Práce v obci je vizitkou nejen starosty, ale celého zastupitelstva. Vše, co se nám podařilo prosadit a realizovat, je nejenom zásluhou starosty, ale práce spousty lidí. Obecní samospráva je již několik volebních období stabilní. Starosta sestavuje kandidátku sám, snaží se o to, aby tam byli občané, kteří jsou schopni pro obec něco udělat, něco umí. Nového kandidáta osobně navštíví a snaží se ho s danou problematikou seznámit. S návrhem o investicích přijde většinou starosta, který má největší přehled o dotacích i majetku. Vše projedná se zastupiteli i osobami, které jsou do problému zainteresované, rozumí tomu. Projednává se tři i čtyř fázově.“*

Z rozhovoru se starostou obce je zřejmý i způsob vládnutí v obci. V 90 % případů přichází s návrhem starosta, a to hlavně z důvodu, že občané obce a chalupáři se obrací přímo na něho. Vše předjedná se zastupiteli, kteří jsou nejlépe seznámeni s danou problematikou nebo znají místo a aktéry problému a poté projedná na zastupitelstvu obce. Pokud se jedná o pozemky, nejprve předchází rozprava, zda je v obecním zájmu pozemek prodat nebo koupit. Pokud je to obecním zastupitelstvem odsouhlaseno, začne se pracovat na přípravě podkladů. Schvaluje se záměr s případným důvodem účelu prodeje nebo nákupu, který je poté vyvěšen na zákonem danou dobu na úřední desce a následně se daný záměr realizuje. U projektů většinou vyžaduje poskytovatel dotace schválení náplně projektu, každý zastupitel má možnost vznést k němu návrhy nebo připomínky k doplnění. Následně osloví

starosta firmy, které připraví nabídku k vypracování managementu k projektu a je vybrána ta, která nejlépe vyhovuje. Po vypracování projektu zastupitelstvo schvaluje vstup do projektu. Usnesení obsahuje, že zastupitelstvo schvaluje realizaci projektu v určitém objemu peněz a schvaluje výběrové řízení za daných podmínek. O jednom projektu zastupitelstvo jedná na pěti až šesti schůzích. Starosta průběžně informuje o celkovém průběhu projektu a navrhuje možné způsoby řešení vzniklých problémů. Jako příklad uvedl výstavbu vodovodu, u kterého se vyskytly vícenáklady, kvůli kterým muselo být na dalších zasedáních obecního zastupitelstva projednáno nové znění smlouvy o dílo a vypsáno dodatečné výběrové řízení. Výbory mají funkci především kontrolní, sami nic nenavrhují.

Největšími investičními akcemi obce Orlické Záhoří v minulých letech byla rekonstrukce a prodloužení obecního vodovodu, hrazená z Česko – Polské dotace. Přestavba a modernizace hasičské zbrojnice, hrazené z OP životního prostředí. Nákup požárního speciálu – Tatry, který byl předfinancován Královéhradeckým krajem a posléze dotován Ministerstvem pro místní rozvoj.

Obec má strategický plán rozvoje a řídí se jím. Mohou se však vyskytnout nenadálé situace, jako například v roce 2017 odkoupení bývalé peletkárny a její přebudování na polyfunkční komunitní centrum. (Rozhovor č. 2)

Rizika a rozhodování

Rozhodování vnímá starosta obce jako vynucené investice, především do komunikací, nemovitostí jako je škola, kostel, nově zřizovaného polyfunkčního komunitního centra. Pro obec by bylo sice lepší v příštích letech snížit investice a finančně se „oklepat“, ale je poslední možnost čerpání z Evropských fondů, tak by byla škoda toho nevyužít. Pro malou obec je velký problém získat úvěr od banky, proto si obec raději půjčuje od soukromých firem. (Rozhovor č. 2)

Impulsy k investicím

Způsob vládnutí v obci je z rozhovoru se starostou obce zřejmý. S návrhem přichází v 90 % případů starosta, a to hlavně proto, že občané obce a chalupáři se obracejí přímo na něho. (Rozhovor č. 2)

Předjednání, pracovní jednání

V obci se konají porady zastupitelstva, které jsou neveřejné, účastní se jich ti členové zastupitelstva, kteří mají o projednávanou věc zájem, rozumí dané problematice.

Rozpočet starosta obce projedná nejdříve s účetní obce, sestavuje se podle minulého roku. Po schválení rozpočtu se čeká, jak dopadnou dotace. (Rozhovor č. 2)

Pracovní skupiny

Zastupitelstvem obce je iniciován vznik pracovních skupin (z členů i nečlenů zastupitelstva) v případě investičních akcí nebo prodeje majetku obce. Vytvoří se skupiny kolem investic, na zastupitelstvu se rozhodne, kdo si to vezme na starost a kdo bude skupinu tvořit. (Rozhovor č. 2)

Příjmy

Tabulka 14: Druhy členění příjmů v obci Orlické Záhoří v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy příjmů	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové	3 962	4 210	4 423	4 470	5 157	5 069
Nedaňové	1 145	986	1 943	1 545	1 208	1 058
Kapitálové	4 795	3 244	3 383	4 537	1 340	2 159
Transfery celkem	6 399	1 124	6 559	7 472	20 449	1 456
-investiční	4 579	478	5 623	7 004	18 464	736
-neinvestiční	1 820	646	936	467	1 985	721

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Značné kapitálové příjmy přitékají do obecní pokladny převážně z prodeje nemovitostí. V roce 1998 se stala obec na základě zákona č. 172/1992 Sb. restituentem, obci je postupně navraceno až 95 % konfiskátů, které vlastnil stát a spravoval Státní pozemkový úřad. Navracené pozemky obec zhodnocuje ve svůj prospěch začleněním do vlastní infrastruktury, pronajímá je účelově místním podnikatelům v zemědělství a cestovním ruchu a na základě územního plánu jejich cenu navyšuje převedením na stavební pozemky, které později může nabídnout k prodeji. Při posledních komplexních pozemkových úpravách (2014-2015) bylo obci navraceno 22 ha pozemků. V roce 2008 výrazně narostly daňové příjmy díky novele

zákonu o rozpočtovém určení daní, která přerozdělila sdílené daně mezi konkrétní obce a města a posílení sdílených daní, což vyplývá ze závěrečných účtů obce. V případě větších kapitálových příjmů obec prodávala pozemky nebo nemovitosti. Celkový rozdíl příjmů a výnosů je schodkový díky předfinancováním evropských dotací.

Značné příjmy pro obec představují přijaté transfery, příjmy daňové a kapitálové. Dle slov starosty, jsou to ze 70 % dotace a 30 % daňové příjmy. V letošním roce (2017) by to mělo být dokonce 90 % dotace (18 mil. Kč) a 10 % daňové příjmy (3 mil. Kč). „*Kapitálové příjmy jsou u nás většinou z prodeje pozemků, kterých máme dostatek, daří se nám je bezplatně získávat od Pozemkového fondu. Obec je tvůrcem územního plánu, pozemky se daří zhodnotit tím, že se nám je daří zasítovat, udělat novou cestu a prodat za vyšší cenu, než je cena louky. Do roku 2014 proběhlo několik změn územního plánu. 8. 7. 2015 byl schválen na pět let komplexní územní plán.*“

Nejvýznamnějším nedaňovým příjmem obce jsou poplatky z ubytování, ze kterých se platí provoz infocentra, údržba běžeckých tras... Plynou z turismu, je snaha, aby se vraceli zpátky do toho, z čeho plynou.

Místní poplatky jsou dle starosty obce příjmem spíše doplňkovým, jejich podíl na financování obce je zanedbatelný. V obci Orlické Záhoří jsou zavedeny tyto místní poplatky:

- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek z ubytovací kapacity.

„*Pokud bych měl zhodnotit celkově finance naší obce, finance nestačují na běžný provoz. Peníze chybí, musíme to ještě dva roky vydržet a snažit se z Evropských peněz vytěžit co nejvíce. Dotační programy končí, již je vyčerpáno u Česko – Polské dotace, OP Životního prostředí. Do roku 2017 musíme stihnout maximum investic, předpokládáme dluh 6-7 mil. Kč, ale neměl by být problém se s tím vyrovnat a dluh rychle snižovat. V minulých letech nám například pomohlo refinancování z jednoho finančního ústavu do druhého.*“ (Rozhovor č. 2)

Výdaje

Tabulka 15: Druhové členění výdajů v obci Orlické Záhoří v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy výdajů	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné	8 413	8 229	8 501	8 737	9 138	6 763
Kapitálové	10 181	6 780	5 669	19 772	14 238	1 412

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

„Naši obec nejvíce finančně zatěžuje provoz Základní a Mateřské školy, Obecního úřadu, vodovodu. Stát neustále zavádí a zvyšuje poplatky např. za odběr podzemní vody, za vypouštění vod...Dále obec vydává nemalé finanční prostředky za kolaudační rozhodnutí, za vklady na katastr nemovitostí, stavební povolení...Státu každoročně odvádíme zhruba 500–600 tisíc Kč. V minulých letech provedla obec úsporu zavedením led osvětlení a tím uspořila až 70 % nákladů na elektrické osvětlení obce“ uvádí starosta obce.
(Rozhovor č. 2)

Rozpočtové určení daní

Vývoj rozpočtového určení daní od roku 1993 po současnost prošel legislativními změnami, postupné navyšování těchto příjmů bylo přínosem pro malé obce. Tyto příjmy jsou velmi důležité pro finanční stabilitu obcí, nejsou účelově vázány a mnohdy tvoří nejdůležitější příjmy v obecních rozpočtech. Obec Orlické Záhoří čerpá příjmy jak z rozpočtového určení daní, tak i z dotačních fondů, které jsou vázány na akce účelově a směřují především k rozvoji obce. Dalším příjmem pro obec je prodej pozemků.

Podle starosty obce není rozpočtové určení daní nastavené pro obce, které provozují školu, hospodu, kostel ... příliš šťastně, v České republice se podporují tzv. satelity, které na RUD „parazitují“. Příští změna RUD by snad mohla být pro obec výhodnější v tom, že by se změnila metodika výpočtu příspěvku z počtu žáků na třídu. (Rozhovor č.2)

Transfery-dotace

K nejvyšším přiděleným dotacím v uplynulých šesti letech patří dotace, kterou Orlické Záhoří obdrželo v roce 2015 z Evropského fondu pro regionální rozvoj, jde o dotaci „Zkvalitnění systému separace odpadů v obci Orlické Záhoří“. Tento projekt byl dokončen

až v roce 2016. Způsobilé výdaje byly 3 845 078,- Kč, dotace 3 268 316,- Kč. Druhou nejvyšší byla dotace „Energetické úspory v ZŠ Orlické Záhoří“ v roce 2014. Jednalo se o dotaci z Evropského fondu pro regionální rozvoj, způsobilé výdaje činily 1 428 489,- Kč, dotace 1 214 215,- Kč. V roce 2014 byl pořízen samosběrný zametač, jehož způsobilé výdaje byly 1 022 487,- Kč, z Evropského fondu pro regionální rozvoj byla dotace 869 113,- Kč.

„Jen málokdo z občanů, kteří nikdy neměli s dotacemi, co do činění si uvědomí, jak složité a finančně obtížné je tuto dotaci vůbec získat. Veškeré dotace z EU jsou bohužel předfinancované, což znamená, že obec projekt zafinancuje a až po několika následných kontrolách je tato částka obci navrácena. Obec po realizaci projektu může na investované finance čekat i několik měsíců. Na tyto investice si musí obec zpravidla půjčit u peněžních ústavů, kde platí nemalá procenta. Kvůli tomu některé obce raději dotace vůbec nečerpají.“
(Rozhovor č. 2)

Politika

Dle slov starosty se na vesnici na politiku nehraje, politika patří do velkých měst.
(Rozhovor č.2)

Místní spolky

Starosta uvedl: *„Z místních spolků zde máme hasiče, keramiku. Vzhledem k počtu obyvatel (187) je to minimum, ale daří se nám navracet tradice, jako jsou Pouťové slavnosti, Masopust.“* (Rozhovor č. 2)

Spolupráce s jinými obcemi

V roce 2008 uzavřela obec spolupráci s partnerským městem Bystrzyca Klodzka, od roku 2009 s Duszniki Zdrój.

Spolupracuje s obcemi v regionu Deštným v Orlických horách, Bartošovicemi v Orlických horách, a především Rychnovem nad Kněžnou, kde v rámci Mikroregionu Rychnovsko probíhají školení starostů, které upozorňují na neustálé změny.

Partnerským městem je Kunštát na Moravě, se kterým místní Sbor dobrovolných hasičů udržuje přátelskou spolupráci nejen při požárních soutěžích (ORLICKO-BYSTRICKÝ PUTOVNÍ POHÁR). (webové stránky obce)

Regionální spolupráce

Obec je součástí Euroregionu Glacensis, DSO Mikroregion Rychnovsko, DSO Region Orlické hory a místní akční skupiny MAS Splav. Díky spolupráci získává finanční prostředky na realizaci různých projektů.

Euroregion Glacensis-čerpání v rámci mikrokrojektů z několika projektů. Například projekty „Co je u sousedů k vidění,“ „Společná cesta se sousedy,“ „Na stopě tradici a poznání,“ „Původní sudetská řemesla,“ „Po horách na lyžích.“ (Zpráva o čerpání Fondu mikroprojektů v rámci Operačního systému v Euroregionu Glacensis 2007-2013)

Mikroregion Rychnovsko-jeho členství pomáhá převážně s vyřizováním úředních záležitostí, právní pomoci, sociální činností, školeními. (webové stránky DOS Mikroregion Rychnovsko)

Dobrovolný svazek obcí-čerpání z projektů z oblasti turistiky, údržba běžeckých tratí, nákup radarů. (webové stránky DSO Region Orlické hory)

SPLAV, o. s. - čerpání z projektů rozvoje infrastruktury v obci – kompletní výměna veřejného osvětlení, realizace výstavby dvou dětských hřišť, údržba komunikací a výsadba stromů. (webové stránky Sdružení SPLAV)

4.7.3 Hospodaření a rozpočet obce Říčky

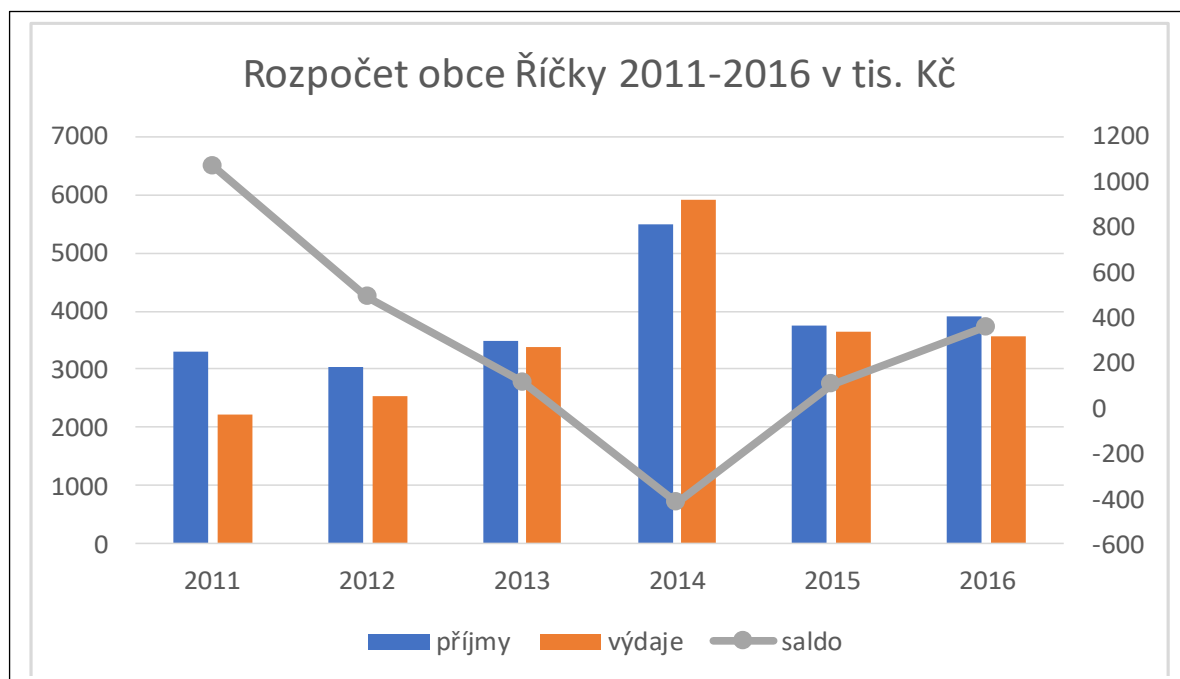
Z informací získaných z rozhovorů se starostou obce Jaroslavem Kuchtou vychází tato podkapitola. Jako další cenný zdroj informací posloužily materiály poskytnuté obcí Říčky a veřejně dostupné dokumenty, například závěrečný účet obce, jehož součástí je zpráva o výsledku přezkoumání. Informace doplňují údaje z portálu Ministerstva financí – MONITOR. Přesné údaje o rozpočtu obce Říčky v letech 2011–2016 zobrazuje tabulka č. 16 a graf č. 8 níže.

Tabulka 16: Rozpočet obce Říčky v letech 2011-2016 (uvedeno v tis. Kč)

Rozpočet		2011	2012	2013	2014	2015	2016
schválený	příjmy	2319	2564	2616	5072	3411	3369
	výdaje	2319	3000	3598	6253	3744	3678
	saldo	0	-436	-982	-1181	-333	-309
skutečný	příjmy	3292	3039	3487	5499	3751	3919
	výdaje	2221	2548	3372	5917	3646	3560
	saldo	1071	491	115	-418	105	359

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Graf 8: Rozpočet obce Říčky v letech 2011-2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Hospodaření obce Říčky se vyznačuje v dlouholetém horizontu stabilní výší příjmů a výdajů (skutečnost k 31.12.), vybočuje pouze rok 2014, kdy celkový objem příjmů a výdajů výrazně narostl. Podle starosty schvaluje obec rozpočet vždy jako schodkový, podle jeho názoru je zbytečné mít rozpočet přebytkový.

Ve sledovaném období 2011 až 2016 skončilo hospodaření obce Říčky jednou schodkem, a to v roce 2014. Schodek byl 418 tisíc Kč. Tento schodek výrazně ovlivnila

investiční akce „Energetické úspory obecního úřadu Říčky“, které bylo financováno OP Životní prostředí, hodnota získané dotace činila 2 112 942 Kč, přibližně 30 % financovala obec z vlastního rozpočtu.

Naopak největším přebytkem ve sledovaném období bylo 1,071 milion v roce 2011. Přebytek zapříčinila především úspora ve výdajích, následující roky příjmy zůstaly zhruba stejné, přibližně 3 miliony korun.

Obec Říčky vlastnila v roce 2016 dlouhodobý hmotný majetek v hodnotě 49 milionů korun, nejvíce z toho tvořily stavby (přibližně 40 milionů Kč), také samostatné movité věci (přibližně 4 miliony Kč), pozemky (přibližně 3 miliony Kč). Obec vlastnila k výše zmíněnému datu dlouhodobý finanční majetek v hodnotě 22 tisíc korun. (www.monitor.statnipokladna.cz)

Rozhodování

V současné době (2017) je nejvyšším orgánem pětičlenné zastupitelstvo s neuvolněným starostou Ing. Jaroslavem Kuchtou, který byl poprvé zvolen na ustavujícím zasedání dne 9. 11. 2010. Obec má tyto výbory: finanční a kontrolní výbor.

Starosta obec zastupuje navenek a je v čele obecního úřadu. Jeho kompetencí je svolávání schůzí a jejich vedení, podepisování ustanovení a všech právních předpisů obce, plní funkci starosty podle zvláštních předpisů

- zodpovídá za včasné přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok,
- kontroluje plnění finančního hospodaření a vydává příkazy k nápravě nedostatků,
- odpovídá za včasné informování veřejnosti o činnostech obce (Zákon č.128/2000 Sb., o obcích)

Toto je pouze výčet několika zvláštních povinností starosty. V případě obce Říčky v Orlických horách veškeré úkony spojené s činností obce padají na starostu, který vykonává funkci starosty při svém zaměstnání, a na jednu administrativní pracovníci. Obecní úřad zaměstnává také jednoho manuálního pracovníka, který se stará o obecní zeleň, čističku odpadních vod a vodárnu. Zastupitelstvo je svoláváno podle zákona každé tři měsíce.

Za působení starosty (od roku 2010) obec podala žádost o dotaci na akci rekonstrukce budovy obecního úřadu, na akci výstavby dětského hřiště a zóny aktivního odpočinku pro seniory. Obec pracuje na novém územním plánu a je zřízen nový mapový pasport místních komunikací a dopravního značení. Byly provedeny opravy obecního úřadu a kostela, které byly nutné k zamezení chátrání budovy. Došlo ke zlepšení pořádání

společenských akcí, obec se vrací k staročeským tradicím, jako je např. tradice poutí a vítání jara.

Dle slov starosty obce Jaroslava Kuchty jsou významné investiční akce v obci zdrojem polemik pouze v některých případech.

Strategický plán rozvoje obec momentálně vytváří. (Rozhovor č. 3)

Rizika a rozhodování

Dle starosty obce je většina obecních investic nutných, protože se nejvíce investuje do oprav a rekonstrukcí. „*Snazíme se rozhodovat za jistoty, využívat především vlastní zdroje, pokud jsou na investici schváleny dotace, pak je využíváme, pokud ne, tak nic nerozjíždíme*“

K investicím se zpětně vracíme pouze při následné kontrole případně auditu. (Rozhovor č. 3)

Impulsy k investicím

S návrhy na investice obvykle přichází starosta obce, a to přibližně v 90 % případů. (Rozhovor č. 3)

Předjednání, pracovní jednání

Před veřejným jednáním zastupitelstva se občas konají pracovní jednání. Starosta sjednává tyto schůzky osobně nebo telefonicky. Jsou zde projednávány záměry o uvažovaných investicích, diskutuje se o nich a zastupitelé snaží utříbit názor před vlastním zasedáním zastupitelstva.

Každý rok se svolává pracovní jednání ohledně sestavení rozpočtu. Starosta obce si od roku 2010 vede v počítači tabulku, kde má srovnání plánu se skutečností. S účetní obce projedná, kde by bylo potřeba přidat či ubrat dle plánu investic. (Rozhovor č. 3)

Pracovní skupiny

Zastupitelstvem obce není iniciován vznik pracovních skupin. Pracovní skupiny zde nevznikají. (Rozhovor č. 3)

Příjmy

Tabulka 17: Druhové členění příjmů v obci Říčky v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy příjmů	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové	2 614	2 449	2 364	2 450	2 496	2 705
Nedaňové	528	388	658	746	697	861
Kapitálové	0	0	0	0	0	9
Transfery celkem	150	202	465	2 302	557	344
-investiční	47	0	374	2 113	0	26
-neinvestiční	103	202	91	189	557	318

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Nejvyšší daňové příjmy měla obec v roce 2011 a 2016.

Rozpočet obce je také pozitivně ovlivněn místními poplatky, které jsou součástí daňových příjmů a v roce 2011 tvořily 9 %. Pravomocí obecního zastupitelstva je vybírat tyto poplatky dle obecně závazných vyhlášek. V případě obce Říčky to jsou č. 1/2011 o místním poplatku ze psů, č. 2/2011 o místním poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt, č. 3/2011 o místním poplatku z ubytovací kapacity, 4/2011 o místním poplatku za odpady, č. 5/2011 o místním poplatku za užívání veřejného prostranství.

Největším příjmem v roce 2011 ve výši 113 800,- byl poplatek za likvidaci komunálního odpadu. Poplatek z ubytovací kapacity ve výši 66 700,- tvořil 28,5 % a příjem z poplatku za lázeňský a rekreační pobyt ve výši 51 100,- a jejich podíl na místních poplatcích je 22 %. Oba tyto poplatky byly vybírány do roku 2010 dle smlouvy s obcí podle obsazenosti lůžek a podle účelu užívání nemovitosti. Podle nové vyhlášky schválené dne 5. 1. 2011 je ubytovatel povinen vést v písemné podobě evidenční knihu, do které zapisuje dobu ubytování, účel pobytu, jméno, příjmení, adresu místa trvalého pobytu osoby, které ubytování poskytl. Na základě těchto informací účetní obce provede výpočet podle daných vyhlášek a připraví pokyny k platbě.

Obec se snaží podporovat cestovní ruch, ale hlavním zdrojem příjmů se nestane. Pro turisty nabízí různé propagační materiály Říček, jako jsou hrnky s logem obce nebo pexeso s fotkami obce. Co se týká informačních služeb, tam je to velice problematické. Obec nemá své vlastní informační středisko, ale snaží se o vybudování nové informační tabule

s mapou se zajímavými místy. Turistické zajímavosti rozvoj cestovního ruchu nepřinesou, je třeba rozvoj vhodnými aktivitami podporovat.

Hlavním zdrojem příjmů do obecního rozpočtu je příjem ze sdílených daní, jejichž výnos je rozdělován mezi články rozpočtové soustavy. Stát u těchto daní určuje procento výnosu. Obce nemohou tento svůj příjem ovlivnit, pouze mohou vytvářet lepší podmínky pro bytovou výstavbu a lepší životní úroveň, a tím zvyšovat počet poplatníků. (Rozhovor č.3)

Výdaje

Tabulka 18: Druhové členění výdajů v obci Říčky v letech 2011-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy výdajů	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné	2 045	2 335	2 323	2 702	3 397	3 072
Kapitálové	176	214	1 049	3 215	250	488

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Nejvyšší podíl na běžných výdajích 33,3 % mají mzdové náklady, které se zvyšují a dále zvyšovat budou. Je nutné si uvědomit, že výše platů je do velké míry dána trhem. Celkové mzdové náklady netvoří jen hrubá mzda zúčtovaná zaměstnanci, ale také pojistné placené zaměstnavatelem za zaměstnance. Další velkou výdajovou položkou jsou běžné výdaje spojené s pokrytím činností místní správy, čištění odpadních vod, dále za veřejné osvětlení a za služby spojené s dodávkou pitné vody. V roce 2013 zde došlo k nárůstu kapitálových výdajů za stavební práce na budově obecního úřadu, jeho zateplení, pořízení nových oken. (Rozhovor č. 3)

Rozpočtové určení daní

K současnému rozpočtovému určení daní starosta obce udává „*Jsmo na tom o pár procent hůře, než jsme byli, ale v čem přesně to je, to nedokážu určit. Rozloha a počet obyvatel jsou při současném RUD pro naši obec nevýhodné.*“ (Rozhovor č. 3)

Transfery – dotace

Mezi nejvyšší přidělené dotace v uplynulých šesti letech patří dotace, kterou Říčky obdržely v roce 2013 díky MAS Splav, jde o dotaci na hřiště „Zóna aktivního odpočinku“.

Celková investice byla v hodnotě 628 807,- Kč, dotace v částce 373 687,- Kč, zbytek obec dofinancovala z vlastních zdrojů. Na druhou největší investici (2014) – rekonstrukci Obecního úřadu (výměna oken, zateplení budovy, pořízení nového kotle a rozvodů) „Energetické úspory Obecního úřadu Říčky) přispěl OP Životní prostředí dotací ve výši 2 112 942,- Kč, celková cena byla 3 351 583,- Kč, rozdíl obec financovala z vlastních finančních prostředků. Třetí investicí (2016) byla „Regenerace aleje podél hlavní komunikace Říčky“, hrazena z OP Životní prostředí ve výši 433 071,- Kč, celková cena byla 693 612,- Kč a zbytek obec uhradila z vlastních zdrojů. (Rozhovor č. 3)

Politika

K otázce spokojenosti s volebními výsledky starosta obce uvádí „*Při volbách zde máme většinou dvě kandidátky, v roce 2014 byla sestavena kandidátka za ČSSD a SNK Říčky v Orlických horách. Ve volbách získala SNK všech pět mandátů. V takto malé obci je téměř nemožné vůbec sehnat někoho, kdo bude tuto práci dělat.*“

Místní spolky

Místní spolek zde žádný není, místní občané dojíždějí za zájmovými kroužky do nedaleké Rokytnice. (Rozhovor č. 3)

Spolupráce s jinými obcemi

Obec Říčky spolupracuje především s Rokytnicí. Starosta obce hodnotí tuto spolupráci jako velmi přínosnou. Místní děti navštěvují v Rokytnici mateřskou školu, základní školu, zájmové kroužky. Obec si u Rokytnice objednává údržbu zeleně. V případě potřeby zajíždí do obce pečovatelská služba. (Rozhovor č. 3)

Regionální spolupráce

Říčky jsou členem několika uskupení obcí, se kterými vzájemně spolupracují. Například s Mikroregionem Rychnovsko. Členové mikroregionu si dle starosty obce pomáhají například v půjčování strojů, nástrojů, stanů atd., další funkcí tohoto uskupení je spíše funkce poradní při setkávání zástupců obcí v rámci Mikroregionu Rychnovsko. Jaroslav Kuchta říká: „Jsme rádi za možnost společných projektů“ Obec je členem Dobrovolného svazku obcí Region Orlické hory. Výhody tohoto členství hodnotí starosta obce shodně s Mikroregionem Rychnovsko, jde především o sdílení zkušeností a názorů. „*Dělají se*

společné projekty, například pasportizace dopravního značení“ uvádí starosta obce. Dále jsou členem MAS, který jim vypomáhá s projekty. (Rozhovor č. 3)

5 Výsledky a diskuse

V této části je provedena komparace financování a hospodaření zvolených obcí a následně zhodnoceny zjištěné výsledky. Z rozhovorů se starosty lze odvodit jistá specifika a rozdílnosti, u všech tří porovnávaných obcí se vyskytují také shodné rysy. Tato podkapitola se snaží rozdílné i shodné rysy shrnout v rámci jednotlivých oblastí, kterým dominují rozhovory se zástupci porovnávaných obcí. Sdělení představitelů obcí byly porovnávány s výsledky studie Radka Kopřivy, Jana Čopíka a Jaroslava Čmejřka Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí (2017).

Díky porovnání skutečných rozpočtů, tedy stavu rozpočtu k 31. 12., je patrné, že se ve všech třech obcích střídají roky se záporným i kladným saldem rozpočtu. Jen pro představu, nejhůře si ve sledovaném období 2011–2016 vedla obec Orlické Záhoří, která za toto období zaznamenala schodek rozpočtů v celkové hodnotě - 9 743 tis. Kč (-52 108 Kč/obyv.). Dlužno dodat, že tato hodnota je výrazně ovlivněna vysokým schodkem z roku 2014. V tomto roce obec Orlické Záhoří zaznamenala nejvyšší schodek za posledních 15 let, přes 10 milionů korun. Hlavním důvodem tohoto schodku byla nutnost předfinancování výdajů projektu „Ochrana vod na území Sudet – stavební práce“ formou půjčky v celkové výši 8 958 tis. Kč. Rozpočet obce Bartošovice za toto období vykazuje schodek celkem - 1 064 tis. Kč (-5 115 Kč/obyv.). Rozpočet obce Říčky je jediný v kladných číslech, celkem 1 723 tis. Kč (20 759 Kč/obyv.).

Skoro 90 % celkového majetku (aktiv) v komparovaných obcích tvoří dlouhodobý hmotný majetek. Obec Orlické Záhoří v rámci sledovaných obcí dosáhla nejvyšší hodnoty dlouhodobého hmotného majetku. Hodnota dlouhodobého hmotného majetku k 31. 12. 2016 činila v Orlickém Záhoří 113 187 tis. Kč. Ve všech třech obcích tvoří největší část dlouhodobého majetku stavby. Bartošovice k výše zmíněnému datu vlastnily stavby v hodnotě přibližně 33 872 tis. Kč, Orlické Záhoří v hodnotě 66 268 tis. Kč a Říčky v hodnotě 40 819 Kč. K zmiňovanému datu vlastnily Bartošovice pozemky v hodnotě 9 195 tis. korun, čímž se řadí hned za Orlické Záhoří, které vlastnilo pozemky v hodnotě 12 741 tis. korun a Říčky v hodnotě 3 189 tis. korun. V případě staveb v majetku obcí se jedná především o budovy obecního úřadu, základní školy, hasičské zbrojnice, kulturní památky, jako je kostel či kaple. Jde tudíž o objekty, jež vyžadují časté udržování a opravy, obce finančně zatěžují, nepřinášejí jim příjem. Dlouhodobý finanční majetek tvoří pouze minimální část celkového dlouhodobého majetku obcí, jeho podíl se pohybuje okolo čtyř

procent. Mnohem větší část majetku obce tvoří krátkodobý finanční majetek, který představují především peníze na běžných účtech a v pokladnách. Nejvíce na položce krátkodobého finančního majetku má obec Bartošovice 621 tis. Kč, obec Říčky 680 tis. Kč a nejméně Orlické Záhoří 47 tis. Kč. (Rozhovory č. 1-3, závěrečné účty obcí)

Tabulka 19: Druhové členění příjmů a výdajů v obcích v letech 2011-2016 na 1 obyvatele (skutečný rozpočet v tis. Kč k 31.12.)

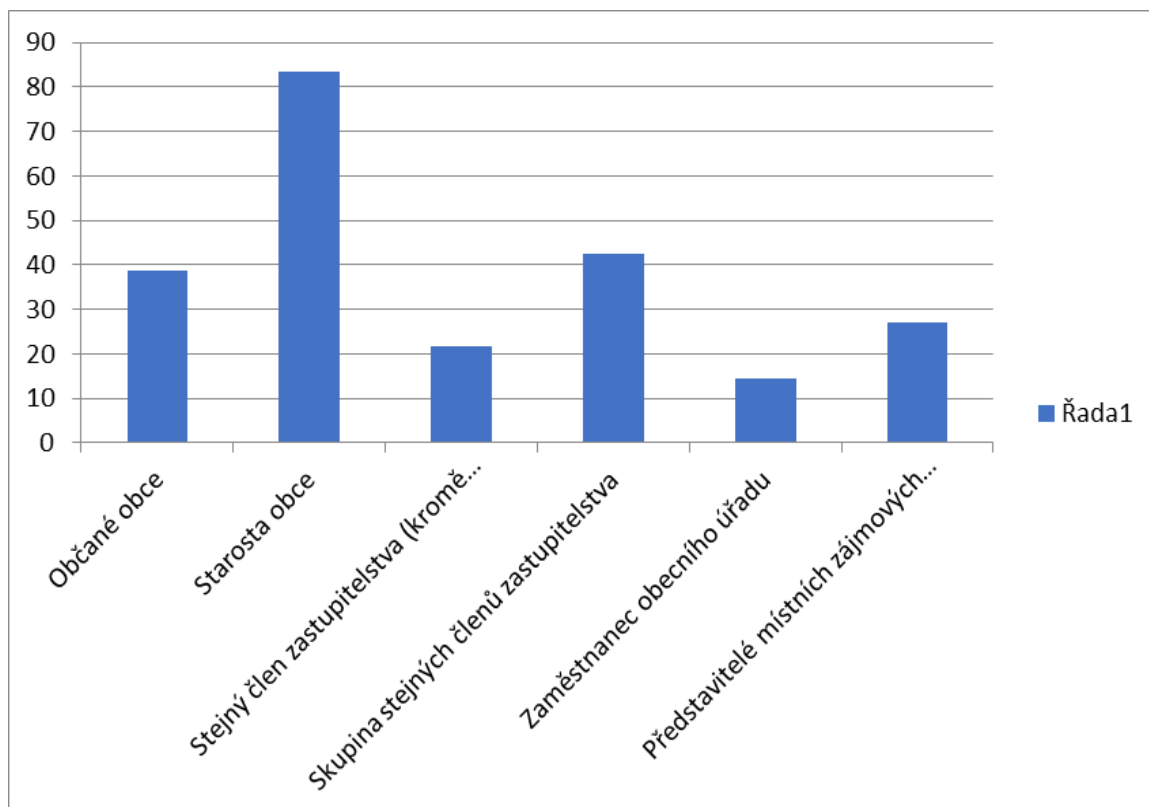
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bartošovice						
Příjmy daňové	17,4	20,7	27,5	21,8	23,4	24,1
Příjmy nedaňové	6,4	5,1	5,6	3,4	4,0	8,2
Výdaje běžné	24,0	25,2	25,8	25,7	22,4	40,2
Výdaje kapitálové	7,5	3,8	18,2	29,4	0,4	8,1
Orlické Záhoří						
Příjmy daňové	20,2	21,8	21,7	22,9	27,0	26,4
Příjmy nedaňové	5,8	5,1	7,5	7,9	6,3	5,5
Výdaje běžné	42,9	42,6	42,4	44,8	47,8	35,2
Výdaje kapitálové	51,9	35,1	96,0	101,4	74,5	7,4
Říčky						
Příjmy daňové	28,1	27,5	26,9	27,5	27,4	33,8
Příjmy nedaňové	5,7	4,4	7,5	8,4	7,7	10,8
Výdaje běžné	22,0	26,2	26,4	30,4	37,3	38,4
Výdaje kapitálové	1,9	2,4	11,9	36,1	2,7	6,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z monitor.statnipokladna.cz

Rozhodování

Z provedeného dotazníkového šetření zastupitelů obcí vyplývá, že úloha starostů je z hlediska iniciativy k rozhodování o významných tématech v obci klíčová. Ve valné většině obcí přicházejí právě starostové s impulzem k investicím (83,6 %). Ostatní šetřené kategorie možných „iniciátorů“ nejsou v daném ohledu tak významné. V přibližně každé páté municipalitě (21,7 %) je starosta uváděn dokonce jako jediný, kdo s takovým impulzem přichází. Oproti starostům obcí není význam ostatních sledovaných aktérů, kteří přicházejí s impulzem k rozhodování zanedbatelný, ale je výrazně nižší. (Kopřiva, Čopík, Čmejrek 2016: 494-495)

Graf 9: Iniciativa k investičním akcím v obcích (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření „Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí 2016.“

Impulsy k investicím

Úloha starostů v oblasti nastolování agendy se ukazuje jako rozhodující především v malých obcích. To potvrdilo i dotazování starostů v Bartošovicích, Orlickém Záhoří a Říčkách. V obci Bartošovice přichází s impulsem k investicím starosta v 95 % případů, v obci Orlické Záhoří a Říčkách z 90 %. (Rozhovory č. 1-3)

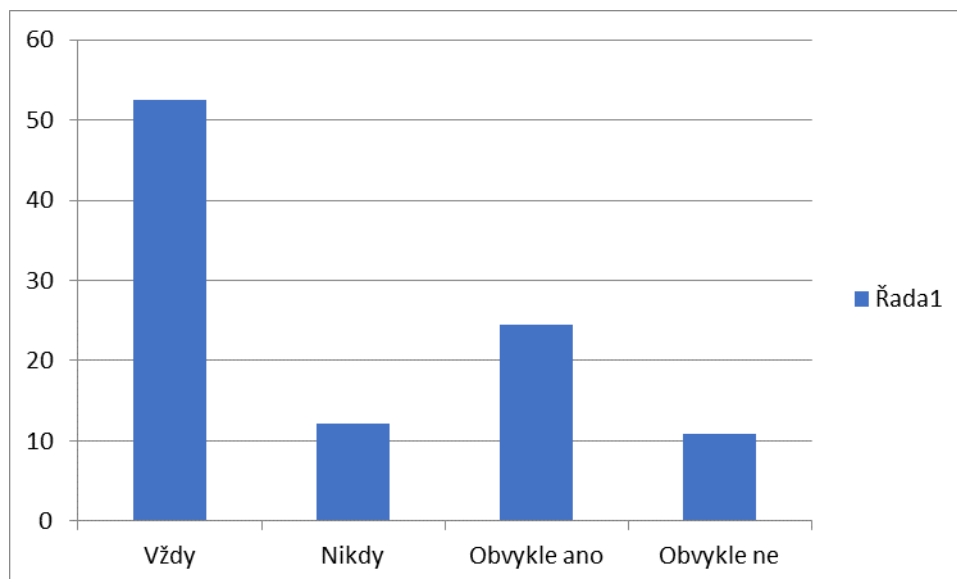
Předjednání, pracovní jednání

Dle výsledků dotazníkového šetření z roku 2016 je zřejmé, že rozpočet se na pracovních jednáních zastupitelů diskutuje u 77 % šetřených obcí, velikost obce na to nemá zásadní vliv. Pracovních jednání o významnějších investicích je o něco méně. Vždy jsou předem diskutovány v 52 % obcí. Pokud však sečteme odpovědi vždy a obvykle ano, dostaneme se na hodnotu porovnatelnou s pracovními jednáními před schvalováním rozpočtu (77 % pracovní jednání o investicích, 87 % o rozpočtu). V případě investic se část obcí, v nichž před schvalováním investic probíhá pracovní jednání zastupitelů, postupně snižuje

s růstem velikosti obce. Nejnižší hodnoty vykazuje skupina obcí s více než 30 000 obyvateli. (Kopřiva, Čopík, Čmejrek 2017: 497)

Ve všech třech komparovaných obcích se konají před zasedáním zastupitelstva neveřejná pracovní jednání. Vždy, resp. podle projednávané agendy. Jejich účelem je hlubší diskuze o návrzích – „Přibližně týden před veřejným zasedáním zastupitelstva se konají pracovní jednání zastupitelů. Starosta prezentuje svůj návrh, zastupitelé o tom doma přemýšlejí, poptávají se sousedů, chalupářů, jak by k tomu přistupovali oni a na zastupitelstvo přijdou s konkrétními výsledky polemiky“ (Bartošovice), případně i jakési doladění navrhované agendy – „Konají se porady zastupitelstva, které jsou neveřejné, účastní se jich ti členové zastupitelstva, kteří mají o projednávanou věc zájem, rozumí dané problematice.“ (Orlické Záhoří) - „Před veřejným jednáním zastupitelstva se konají pracovní jednání dle potřeby. Starosta sjednává tyto schůzky buď osobně, nebo telefonicky. Jsou zde projednávány záměry o uvažovaných investicích, diskutuje se o nich a zastupitelé snaží utříbit názor před vlastním zasedáním zastupitelstva.“ (Říčky)

Graf 10: Předjednání investic na pracovním jednání zastupitelstva (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření „Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí 2016.“

Pracovní skupiny

V obcích Bartošovice a Orlické Záhoří bývají zastupitelstvem obce iniciovány pracovní skupiny (z členů i nečlenů zastupitelstva) v případě investičních akcí nebo prodeje

majetku obce. Vytvářejí se skupiny kolem investic, na zastupitelstvu se rozhodne, kdo si věc vezme na starost a kdo bude skupinu tvořit. V případě obce Říčky pracovní skupiny nevznikají. (Rozhovory č.1-3)

Rizika a rozhodování

Dle slov starosty obce Bartošovice při rozhodování obecní samosprávy hraje roli také potencionální riziko, především neobdržení či neproplacení dotace. Administrativa je dle slov starosty velmi náročná, především zpracování projektové dokumentace.

V obci Orlické Záhoří vnímá starosta rozhodování obce jako vynucené investice, především do komunikací, nemovitostí jako je škola, kostel, nově zřizovaného polyfunkčního komunitního centra. Pro obec by bylo sice lepší v příštích letech snížit investice a finančně se „oklepat“, ale je poslední možnost čerpání z Evropských fondů, tak by byla škoda toho nevyužít. Pro malou obec je velký problém získat úvěr, proto si obec raději půjčuje od Královéhradeckého kraje nebo ze soukromého sektoru. Dle starosty obce Říčky je většina obecních investic nutných, protože se nejvíce investuje do oprav a rekonstrukcí, „*Snažíme se rozhodovat za jistoty, využívat především vlastní zdroje, pokud jsou na investici schváleny dotace, pak je využíváme, pokud ne, tak nic nerozjíždíme.*“ (Rozhovory č.1-3)

Příjmy

U obcí Bartošovice a Říčky tvoří největší položku daňové příjmy, zatímco kapitálové příjmy, jak zobrazují tabulky č. 11 a 17 v předchozích kapitolách, činí spíše zanedbatelnou položku. V obci Orlické Záhoří, jak ukazuje tabulka č. 14, jsou kapitálové příjmy s daňovými srovnatelné. Nejvyšší podíl kapitálových příjmů ze všech porovnávaných obcí dosáhla obec Orlické Záhoří v roce 2011 a to 4 795 tis. Kč. Kapitálové příjmy v tom roce tvořily přibližně 29 %. V Říčkách jsou až na drobný příjem v roce 2016 kapitálové příjmy nulové. Transfery (dotace) jsou dalším zdrojem příjmů ve sledovaných obcích. Suma přijatých transferů se v obci Bartošovice ve sledovaném období pohybovala průměrně okolo 20 %, v Orlickém Záhoří 44 % a v Říčkách 17,5 %. Sledované obce využívají převážně transferů z veřejných rozpočtů na ústřední úrovni.

V Orlickém Záhoří využívají ve velkém investičních transferů, zatímco v Bartošovicích a Říčkách nikoli. Nejvyšším nedaňovým příjmem u obcí Bartošovice a Orlické Záhoří

je příjem z prodeje pozemků Naopak obec Říčky zaznamenala ve sledovaném období 2011-2015 nulové kapitálové příjmy. Stejně rysy lze nalézt v oblasti místních daní, a to u místních poplatků a daní z nemovitostí. Ve všech třech porovnávaných obcích se místní poplatky pohybují na nejnižší úrovni. Tuto skutečnost stvrzují představitelé obcí a všichni dodávají, že by to tak mělo i nadále zůstat, k možnosti navyšování příjmů prostřednictvím místních poplatků či daně z nemovitých věcí se představitelé obcí staví spíše skepticky. Podle nich by případné zvýšení příliš neovlivnilo nárůst příjmů jejich obce, naopak by to nejspíše vyvolalo nevoli u občanů, tudíž i z politického hlediska je pro obce lepší udržet stávající poplatky. Mírné zvýšení by bylo patrně možné. V obcích je zaveden poplatek za odpady, ze psů, lázeňský nebo rekreační, z ubytovací kapacity. (Rozhovory č. 1-3, závěrečné účty obcí)

Výdaje

Významné položky výdajů jsou v porovnávaných obcích spojeny se zimní údržbou místních komunikací a běžeckých tras. Obec Orlické Záhोří nejvíce zatěžuje provoz Základní a Mateřské školy, budovy Obecního úřadu a vodovodu. Ve všech porovnávaných obcích ovšem tvoří velkou část výdajů rovněž výdaje na veřejnou správu. Za sledované období nejvíce výdajů na provoz veřejné správy vydává obec Orlické Záhोří, průměrně za sledované období 1 600 tis. korun. Podobně je na tom i obec Bartošovice, která na veřejnou správu vynakládá 1 300 tis. korun. V nejmenší z porovnávaných obcí, v obci Říčky, tvoří výdaje na veřejnou správu přibližně 900 tis. korun. Jestliže ale tuto částku přepočteme na obyvatele, potom to jsou právě Říčky, které vynakládají na veřejnou správu nejvíce prostředků. Z toho vyplývá, že zvláště nejmenší obce jsou výdaji na veřejnou správu více zatíženy. Tabulky č. 12, 15 a 18 zobrazují druhové rozdělení výdajů v obcích v rámci podkapitoly „Výdaje“ u jednotlivých obcí. Z tohoto členění vyplývá, že běžné výdaje jsou až na výjimky u všech obcí vyšší než výdaje kapitálové. Jestliže došlo k navýšení kapitálových výdajů, potom pokaždé skokově, v souvislosti s investičními akcemi. Z druhového členění výdajů je zřejmé i to, jak moc obce výdajově zatěžují příspěvkové organizace v podobě základních a mateřských škol. Jednu z nejvyšších výdajových položek běžných výdajů u obce Orlické Záhोří tvoří neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím. Jak již bylo několikrát zmíněno provoz Základní a mateřské školy stojí dle představitelů obce hodně úsilí a peněz. Obecně by se dalo říci, že pravidelně nejvyšší část výdajů obce vynakládají na nákup služeb, a to konkrétně na nákup tzv. ostatních služeb.

Za poslední sledované období 2016 byl největší podíl výdajů na nákupy služeb zaznamenán u obce Říčky, 24 % z celkových výdajů. U obce Bartošovice to bylo 23 % a u obce Orlické Záhoří necelých 16 % z celkových výdajů. Do této položky řadíme například i výdaje na projektovou dokumentaci. Další významnou položkou běžných výdajů obce jsou výdaje na tzv. ostatní nákupy, obzvláště v obci Bartošovice a Orlické Záhoří. Podíl těchto výdajů na celkových výdajích se zde v roce 2016 dostal téměř na 12 %, zatímco v obci Říčky to bylo necelých 5 %. Do této položky spadají převážně výdaje na opravy a udržování.

Rozpočtové určení daní

Daňové příjmy (tedy rozpočtové určení daní) sehrávají rozhodující úlohu na straně příjmů obecních rozpočtů a mají značný vliv na jejich autonomii a finanční stabilitu. Ve všech porovnávaných obcích příjmy sice stačí na pokrytí běžného provozu, ale pokud se obec chce rozvíjet, musí se snažit i jinak, např. využít transfery. Dle poslední změny RUD (platná od 1. ledna 2013), kdy bylo do metodiky výpočtu příspěvku obcím navíc přidáno kritérium tzv. „o počtu žáků“ s váhou 7 % a došlo ke změnám v dalších kritériích, kdy byla navýšena váha „prostého počtu obyvatel“ z původních 3 % na 10 %, naopak se snížilo kritérium „postupných přechodů z původních 94 % na 80 %. Kritérium „celkové výměry katastrálního území“ zůstalo stejné s váhou 3 % (maximálně na obyvatele však 10 hektarů).

K rozpočtovému určení daní starosta obce Bartošovice udává, že není pro obecní finance příliš šťastné. Na každého obyvatele se počítá maximálně 10 ha, při současném stavu kolem 200 obyvatel je to 2000 ha, zatímco skutečná rozloha je 3500 ha. Velké území a málo obyvatel je z hlediska rozpočtového určení daní nevýhodné. Podle starosty obce Orlické Záhoří není rozpočtové určení daní nastavené pro původní obce, které provozují školu, hospodu, kostel příliš šťastné, v České republice se podporují tzv. satelity, které na RUD „parazitují“. Příští změna RUD by snad mohla být pro naši obec (Orlické Záhoří) výhodnější v tom, že by se změnila metodika výpočtu příspěvku z počtu žáků na třídu. Také starosta Říček udává, že není současné RUD vzhledem k počtu obyvatel a výměře pro malou obec výhodné. (Rozhovory č.1-3)

Transfery-dotace

Především obec Orlické Záhoří je v oblasti dotací velice aktivní a úspěšná. Nejvyšší dotaci v rámci sledovaného období získala na rekonstrukci a prodloužení obecního vodovodu. Projekt byl financován z Česko – Polské dotace. Všechny tři sledované obce

využily dotace k financování rekonstrukce nebo zateplení Obecních úřadů. Většinu dotací obce obdržely na opravy a udržování, nešlo tedy přímo o rozvojové investiční projekty. Jednalo se mimo jiné o zateplení Obecního úřadu a Mateřské školy v Bartošovicích. Dále opravy a rekonstrukce Základní a mateřské školy, rekonstrukci a prodloužení obecního vodovodu, přestavbu hasičské zbrojnice v Orlickém Záhoří.

V Říčkách se zateplovala budova Obecního úřadu a budovala zóna aktivního odpočinku. Zástupci obcí se shodují na tom, že je velmi důležité mít projekty již předem připravené, bez toho není možné uspět, ale i tak se ve všech obcích setkávají se zamítnutými žádostmi. Úspěšnější v rámci sledovaných obcí jsou žádosti o krajské dotace, tady se ale rozdělují řádově nižší částky. Ve sledovaných obcích pomáhají se zpracováním žádostí ve většině případů specializované externí firmy, jelikož v menších obcích chybí potřebná kvalifikovanost pro tuto činnost. (Rozhovory č.1-3)

Politika

Ve všech třech obcích se setkávají především s neochotou občanů kandidovat a s tím jsou spojené problémy s vytvořením orgánu samosprávy. Dle slov starostů se na vesnici „na politiku nehraje“, politika patří do velkých měst.

Místní spolky

Na vesnice se pomalu daří vracet tradice, jako jsou Pouťové slavnosti, Masopust. (Rozhovor č.1-3)

Spolupráce s jinými obcemi

Obec Bartošovice spolupracuje s okolními obcemi, především s Rokytnicí v Orlických horách, co se týká úpravy běžeckých tras, svozu odpadu, pořádání kulturních akcí. Obec Orlické Záhoří spolupracuje s polskými městy Bystrzyca Klodska a Duszniky Zdroj. Dále spolupracuje s Deštným v Orlických horách, a především s městem Rychnov nad Kněžnou, kde v rámci Mikroregionu Rychnovsko probíhají školení starostů, které upozorňují na neustálé změny. Kunštát na Moravě je partnerským městem, se kterým místní Sbor dobrovolných hasičů udržuje spolupráci, a to nejen při požárních soutěžích. Obec Říčky spolupracuje především s Rokytnicí. Starosta obce posuzuje tuto spolupráci jako velice přínosnou. Místní děti navštěvují v Rokytnici mateřskou školu, základní školu, zájmové

kroužky. Obec si u Rokytnice objednává údržbu zeleně. V případě potřeby zajíždí do obce pečovatelská služba.

Regionální spolupráce

Všechny tři komparované obce spolupracují především v rámci regionálních uskupení, jsou členy DSO Mikroregion Rychnovsko, DSO Region Orlické Hory, MAS Splav a Euroregionu Glacensis. Členové Mikroregionu Rychnovsko si dle starostů obcí pomáhají například s půjčováním strojů, nástrojů, stanů atd., dalším úkolem tohoto uskupení je spíše funkce poradní, společné vypracovávání projektů. Díky DSO Reginu Orlické Hory čerpají z projektů z oblasti turistiky, pomáhá s financováním běžeckých tras. Díky MAS se pak dají získat některé dotace a tato organizace obcím pomáhá například s žádostmi o ně.

6 Závěr

V rámci řešení práce se potvrdil předpoklad, že stěžejní úlohu v navrhování rozvojové agendy obcí mají v České republice starostové. Zejména to platí v malých obcích. Těmi jsou také zkoumané obce Bartošovice v Orlických horách, Orlické Záhoří a Říčky v Orlických horách. Respondenti udávají, že starostové přicházejí s impulsem k investicím v 90 až 95 % případů. V rámci projednávání návrhů však starostové ve všech třech obcích konzultují s ostatními zastupiteli. Dělají to většinou na neveřejných pracovních jednáních zastupitelů. V Orlickém Záhoří se schází zastupitelé se zájmem o konkrétní projednávanou oblast. V Bartošovicích se pracovní jednání uskutečňují zhruba týden před veřejnými schůzemi zastupitelstva. Zastupitelé následně o předložených návrzích přemýšlejí a konzultují je se sousedy i chalupáři. Také v Říčkách si v rámci pracovních jednání zastupitelé tříbí názory na navrhované záležitosti a diskutují o nich.

Obce mají relativně malé rozpočty a na investice většinou potřebují získat externí zdroje – dotace. Při rozhodování obecní samosprávy hraje roli také potencionální riziko, především neobdržení či neproplacení dotace. Investovaný čas a nemalé finanční prostředky jsou leckdy zbytečně vynaloženy, když se obci nepodaří dotaci získat. Administrativa je podle slov starostů velmi náročná, proto starostové i takto malých obcí jako jsou Bartošovice a Orlické Záhoří (okolo 200 obyvatel) jsou uvolnění pro výkon funkce.

V Bartošovicích si najímají ke zpracování projektové dokumentace externí projektanty, větší obce mají dle starosty obce například výhodu stavebního odboru. V obci Orlické Záhoří vnímá starosta investice jako vynucené, především ty do komunikací, školy, kostela, nově zřizovaného polyfunkčního komunitního centra. V obcích Říčky a Bartošovice je většina obecních investic vázána na nutné opravy a rekonstrukce jejich infrastruktury. Spolupráce obcí je pro ně přínosná především jako zdroj získávání cenných informací.

K rozpočtovému určení daní starostové obcí udávají, že není pro obecní finance příliš šťastné. Na každého obyvatele se při rozdělování sdílených daní jednotlivým obcím počítá maximálně 10 ha, pro obce s málo obyvateli a větší rozlohou je to nevýhodné. Většina daňových příjmů je daná a obec je nemůže nijak ovlivnit, je pouze pasivním příjemcem příjmů plynoucích z těchto daní. Veškerou daňovou autonomii příjmů tvoří pouze místní poplatky a daň z nemovitostí. Problém je v tom, že tyto dva typy příjmů tvoří spíše zanedbatelnou část financí plynoucích do obecní pokladny. Místní poplatky, jak bylo zjištěno u komparovaných obcí, jsou pro obce spíše doplňkovými příjmy. Samospráva je

nastavují na nejnižší úroveň, jejich zvýšením by vedení obcí spíše vyvolalo u obyvatel nevoli, než aby výrazně navýšilo rozpočty. Snahou malých obcí je spíše přilákat nové obyvatele a aby neodcházeli stávající do větších měst.

Závěrem je možné konstatovat, že místní samosprávy jsou v komparovaných obcích schopny zajistit základní občanskou vybavenost a slušný rozvoj. A to přes skutečnost jejich malé lidnatosti a periferní polohy.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BALÍK, Stanislav, 2005. Metodologie výzkumu komunální politiky. In FIALA, P., STRMISKA, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.

BALÍK, Stanislav, 2008. Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperka a Jeseník v letech 1989-2006. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). ISBN 978-80-7325-174-1.

BALÍK, Stanislav, 2009. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Vyd. 1. Praha: Grada. Politologie. ISBN 978-80-247-2908-4.

BERNARD, Josef a kol., 2011. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Nakladatelství SLON Praha. ISBN 978-80-7419-069-8.

BERNARD, Josef a kol. 2010. Endogenní rozvojové potenciály malých venkovských obcí a místní samospráva. Nakladatelství Sociologický ústav Praha AV ČR. ISBN 978-80-7330-187-3.

BURDA, František, REZKOVÁ, Pavlína, 2013. Kulturní proměny údolí Erlitztal. Vydavatelství OFTIS Ústí nad Orlicí. ISBN 978-80-7405-318-4.

ČMEJREK, Jaroslav a kol., 2009. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Kernberg Publishing, s.r.o. společně s Alfa Nakladatelství, s.r.o. Praha 2. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan, 2010. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

JÜPNER, Petr, 2004. Komunální koalice a politické modely: studie. In: Politické revue č.2,2004. Praha: Česká společnost pro politické vědy.

KOPŘIVA, Radek, ČOPÍK, Jan, ČMEJREK, Jaroslav, 2016. Mechanismy rozhodování o investičních záměrech a rozpočtech obcí. Sociológia 5/49, 2017, s. 482-506. ISSN 0049–1225.

KOUDELKA, Zdeněk, 2007. Samospráva. Praha: Linde Praha, a.s., ISBN 978-80-7201-665-5.

MOURITZEN, P. E.; SVARA, J. H., 2002. Leadership at the Apex: Politicians and Administrators in Western Local Governments. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

PEKOVÁ, Jitka, 1997. Hospodaření obcí a rozpočet. Praha: CODEX Bohemia,s.r.o., ISBN 80-85963-34-5.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 97880-7357-351-5.

PELCL, Petr. A KOL. Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice: Zpráva z výzkumného projektu, 2007-2008. Plzeň: CpKP západní Čechy, 2008. ISBN 978-80-86902-74-6.

ŽEHROVÁ, Jana A KOL. Finance municipalit. Praha: Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze, 2014, ISBN 978-80-213-2024-6.

Legislativa:

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Internetové zdroje:

www.czso.cz

Český statistický úřad

www.dso-rychnovsko.cz

DSO Mikroregion Rychnovsko

www.managementmania.com/cz/

Územní samospráva

www.mpsv.cz	Ministerstvo práce a sociálních věcí
www.orlickehory.eu	DSO Region Orlické hory
www.orlickezahori.eu	Obec Orlické Záhोří
www.obecricky.cz	Obec říčky v Orlických horách
www.bartosovice.eu	Obec Bartošovice v Orlických horách
www.sdruzenisplav.cz	Sdružení SPLAV
www.volby.cz	Volební server českého statistického úřadu

Písemnosti:

Brožura: Dosídľujeme pohraniční okresy Broumov a Žamberk 1956

Brožura: Zpráva o čerpání Fondu mikroprojektů v Euroregionu Glacensis realizovaného v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika 2007-2013. ISBN 978-83-64922-23-7

Kronika obce Orlické Záhोří, 1938-1974.

Kronika obce Orlické Záhोří, 1975-2015

Rozhovory:

Rozhovor č. 1 se starostou obce Orlické Záhोří, Vojtěchem Špinlerem ze dne 14. 8. 2017 a 10. 10. 2017.

Rozhovor č. 2 se starostou obce Bartošovice Kostasem Kotanidisem ze dne 16. 8. 2017 a 9. 10. 2017.

Rozhovor č. 3 se starostou obce Říčky Ing. Jaroslavem Kuchtou ze dne 18.8. 2017 a 12. 10. 2017.

8 Přílohy

Otázky k rozhovorům

Otázky pro představitele vybraných obcí:

a) Rozhodování:

- 1) Jsou významné investiční akce v obci zdrojem polemik v zastupitelstvu?
 - Vždy
 - Pouze v některých případech
 - Nikdy
- 2) Uveďte 3 velké investice za posledních šest let, z čeho byla financována, o jak velkou investici šlo?
- 3) O investiční akci v obci rozhoduje?
 - Zpravidla všichni členové zastupitelstva
 - Zpravidla většina zastupitelů zastupitelstva
- 4) Má obec strategický plán rozvoje?
- 5) Při schvalování investičních akcí zastupitelstvo postupuje podle strategického plánu rozvoje (plánu investičních akcí, zásobníku investičních akcí), nebo předvolebního programu (programů)?
 - Jiné
 - Ve všech případech
 - Prakticky nikdy

b) Rizika a rozhodování

- 6) Vnímáte rozhodování jako výběr z více možností? Nebo spíše jako vynucené nutné nějaké rozhodnutí? Kam byste zařadil jednotlivé obecní investice?
- 7) Hraje při rozhodování obecní samosprávy roli riziko (potenciální riziko)? – např. neobdržení či neproplacení dotace, riziko plynoucí z přijetí úvěru apod.? (rozhodování za jistoty, nejistoty)
- 8) Vracíte se k investicím zpětně? Vyhodnocujete je nějak po ukončení?

c) Impulsy k investicím:

- 9) Kdo obvykle přichází s impulsem k investiční akci v obci?
 - Starosta

- Stejný člen zastupitelstva mimo starosty
- Skupina stále stejných členů zastupitelstva
- Zaměstnanec, spadající do obecního úřadu
- Reprezentanti místních zájmových organizací (spolků)
- Občané [např. formou petice či jinak]

d) Předjednání, pracovní jednání (předzastupitelstvo):

- 10) Konají se někdy v obci pracovní jednání zastupitelstva (před veřejným jednáním zastupitelstva? K čemukoli? Jak často? Jak probíhá předání materiálů zastupitelům před jednáním? (jen vhozením do schránky) Proč to dělají?
- 11) Je rozpočet obce diskutován na pracovním jednání (pracovních jednáních) zastupitelstva před řádným zasedáním zastupitelstva?
- Každý rok
 - Pouze některé roky
 - Nikdy
- 12) Jak je rozpočet obce sestavován? Postup vytváření
- 13) Jsou záměry (alespoň některé) o uvažovaných investicích diskutovány na pracovních jednáních zastupitelstva (před řádným zasedáním zastupitelstva)?
- Vždy
 - Obvykle ano
 - Obvykle ne
 - Nikdy
- 14) Dokázal byste uvést, v jakých případech obvykle dochází k pracovnímu jednání zastupitelstva (před řádným zasedáním zastupitelstva)?

e) Pracovní skupiny

- 15) Je zastupitelstvem obce iniciován vznik pracovních skupin (z členů i nečlenů zastupitelstva) v případě investičních akcí nebo prodeje významného majetku obce?
- Vždy
 - Obvykle ano
 - Obvykle ne

- Nikdy

16) V jakých případech obvykle dochází k vzniku pracovní skupiny?

f) Příjmy:

17) Která z položek (nedaňové příjmy, daňové příjmy, kapitálové příjmy, přijaté transfery) představuje pro obec největší příjem?

18) Který je dle vašeho názoru pro obec nejvýznamnější nedaňový příjem?

19) Je obec financována spíše dotacemi nebo daňovými příjmy (odhadněte v procentech)?

20) Které místní poplatky jsou v obci zavedeny, uvažujete o dalších?

21) Mohl byste celkově zhodnotit finance vaší obce?

- Finance na běžný provoz stačí
- Finance na běžný provoz nestačí
- Finance na provoz stačí a umožňují rozvoj obce
- Finance na provoz stačí a umožňují investování a rozvoj obce

Pozn.: Do běžného provozu patří chod obce a bezproblémové fungování, rozvoj obce je uváděn jako kvalitativní změna života obyvatel, aktivní prosazování změn a investice jsou pak chápány jako aktivity spojené s generováním dalšího zisku, např. navýšení hodnoty pozemků tím, že obecní pozemky zasítujete, abyste je potom mohli prodat s vyšším ziskem.

g) Výdaje:

22) Co obecně vaši obec nejvíce zatěžují finančně?

23) Zavedla obec nějaké úsporné opatření v minulých letech?

h) RUD

24) Jaký máte názor na současné rozpočtové určení daní? Jak si stojí v tomto ohledu vaše obec?

25) Jaký je váš postoj k poslední změně v RUD, na základě které bylo do metodiky výpočtu příspěvku obcím přidáno kritérium tzv. „o počtu žáků“ s váhou 7 % a došlo ke změnám v dalších kritériích. Co tyto změny znamenaly konkrétně pro vaši obec? (Pozn.: Dále byla navýšena váha „prostého počtu obyvatel“ ze 3 % na 10 %, naopak se snížilo kritérium „postupných přechodů

z 94 % na 80 %. Kritérium „celkové výměry katastrálního území“ zůstalo stejné s váhou 3 %.)

i) Transfery-dotace

26) Z jakých dotačních titulů jste čerpali?

j) Politika

27) Spokojenost s volebními výsledky?

k) Místní spolky

28) Činnost místních spolků

l) Spolupráce s ostatními obcemi

29) Navázala vaše obec s jinými obcemi spolupráci na některých činnostech (např. poskytování veřejných služeb)?

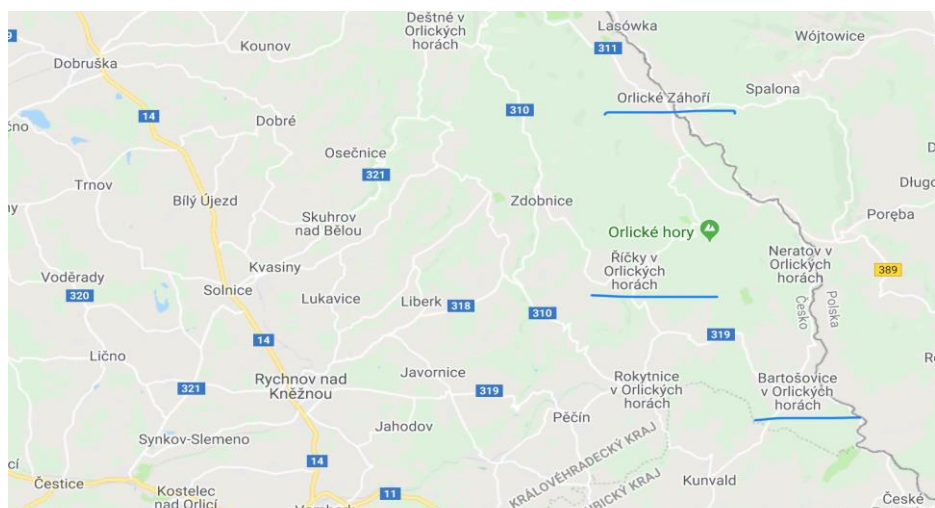
m) Regionální spolupráce

30) Je vaše obec součástí regionálních či jiných uskupení (např. SMO, SMS, mikroregiony, MAS nebo další spolupracující skupiny)?

31) Mohl byste zhodnotit význam členství v jednotlivých uskupeních, jaké výhody obci toto členství přináší a čeho konkrétně se spolupráce týká?

Obrázky

Přehledová mapa zkoumaných obcí (zvýrazněny podtržením)

Zdroj: Internetové mapy

Pohled na obec Orlické Záhvoří z polské strany

Zdroj: Archív obce Orlické Záhvoří

Obecní úřad s kostelem v Bartošovicích v Orlických horách

Zdroj: Archív obce Bartošovice v OH

Budova obecního úřadu v Říčkách v Orlických horách

Zdroj: Archív obce Říčky v OH